

SJUNIL YU'UN SNOPILAYEL JUN 2
YICH'EL TA KO'TANTIK TE K'OPE
TSELTAL

Sjunil yu'un Snopilayel jun 2 Yich'el ta ko'tantik te k'ope

Tseltal

D.R. © 2025. Universidad Autónoma de Chiapas
Boulevard Belisario Domínguez Km. 1081 sin número,
Colina Universitaria, Terán, C.P. 29050, Tuxtla Gutiérrez, Chiapas, México

ISBN: 978-607-561-326-0

Coordinador General

Roger Adrián Mandujano Ayala

Coordinación Académica

Flor Marina Bermúdez Urbina
Marco Antonio Castellano Pérez

Autor

Ramón Vázquez Cruz

La Universidad Autónoma de Chiapas forma parte de la Red Nacional e Editoriales Universitarias y Académicas de México, Alttexto y de la Asociación e Editoriales Universitarias de América Latina y El Caribe (EULAC).

Las opiniones expresadas por los autores no necesariamente reflejan la postura de los editores de la publicación; la información y análisis contenidos en esta publicación son estrictamente responsabilidad de los autores. Se autoriza la reproducción parcial o total de los textos aquí publicados, siempre y cuando se haga sin fines comerciales y se cite la fuente completa. Las imágenes de portada, la composición de interiores y el diseño de cubierta son propiedad de la Universidad Autónoma de Chiapas.

Hecho en México
Made in Mexico

**HUMANISMO QUE
TRANSFORMA**

GOBIERNO DE CHIAPAS
2024 - 2030

GOBIERNO DEL ESTADO DE CHIAPAS

Eduardo Ramírez Aguilar

Gobernador Constitucional del Estado de Chiapas

Roger Adrián Mandujano Ayala

Secretario de Educación del Estado de Chiapas

José Alfredo Ramírez Guzmán

Subsecretario de Educación Federalizada

Gilberto de los Santos Cruz

Subsecretario de Educación Estatal

Roberto Eduardo Grajales González

Subsecretario de Planeación Educativa

Sergio David Molina Gómez

Director del Instituto Chiapaneco de Educación para Jóvenes y Adultos

Coordinación General
Roger Adrián Mandujano Ayala

Cordinación Academica
Flor Marina Bermúdez Urbina
Marco Antonio Castellano Pérez

Autor
Ramón Vázquez Cruz

Revisión Técnica
Marco Antonio Castellano Pérez

Corrección de Estilo
Fernando Enrique Trejo Trejo

Diseño Editorial
Alejandro Ramírez Tapia

Formación Editorial
Marco Antonio Montero Ovando

Fotografía
Isela López Pérez
Juan Pablo Virgen Jiménez
Dirección de Comunicación Social de la UNACH

BIN AY TA YUTIL JUN

Sk'op ya'ayejil yu'un julotik ta lok'el

Pojch jun 13 ja'to ta 26	k'opil yu'un lekubteswane: Na	1
	k'opil yu'un lekubteswane: K'altik	3
	k'opil yu'un lekubteswane: Wits	11
	k'opil yu'un lekubteswane: K'a'al	19
	k'opil yu'un lekubteswane: Ja'	27
	k'opil yu'un lekubteswane: Ek'	35
	k'opil yu'un lekubteswane: Be	43
	k'opil yu'un lekubteswane: U	51
	k'opil yu'un lekubteswane: Mut	57
	k'opil yu'un lekubteswane: Chay	62
	k'opil yu'un lekubteswane: Oxom	68
	k'opil yu'un lekubteswane: K'ajk'	74
	k'opil yu'un lekubteswane: Te'	78
	k'opil yu'un lekubteswane: Chenek'	82
Pojch jun 27	Ts'ibalil	86
Pojch jun 28 ja'to ta 33	Scha' nopolxan ta spisil / ¡Ya xju'ix ku'un!	90
		96

Sk'op ya'ayejil yu'un julotik ta lok'el

Te sjunil a'telil pasbil yu'un te nopjune ja' sbii Matías de Córdoba ya yich' pukel lok'el ta ilel yu'un tey ya yak' ta na'el stojol te ayotik ta o'tanil te bin ya yich' pasele sok te bin nopolil ta o'tanil yu'un syantesel lekil kuxinelil ta komon te ja' jich ya pas te lekil ajwalil ay ta yo'tan te slumale yu'un ya sjelbey slekil skuxinel. Te sjunil ta nopjune, tey nitbil tel sk'oplalil ta ya'ayejalil yu'un ajtal kum k'ayemalil te ya sna'ik scha' lamal k'ope, noptesel yu'un yijk'atayel snopojibalil namey talelil sok ya'ayejalil te lekil o'tanile (*intercultural bilingüe, las pedagogías descoloniales y el conocimiento humanismo*) ja' tey ay stulanil sk'oplalil yu'un lekubel bael ta patilal, yu'un ta tenelten te bintik ya yich' pasele sok yak'el snopojibal k'op te ja' smuk'ul yisimil yu'un te slekilal kuxinelil te antswiniketike.

Te sk'opil albil te noptesel ya yich' pasel ta spamil jlumaltike "Ya xju' yu'un te Chiapase" ja'i jun pasbil ito yu'un ya x-ik'awan ta snopel sok jolko'tantik te bin muk' sk'oplal ay ta sjol te antswinike yu'un sjelel te taleltik ta kuxinelil ta sjelel spasel bit'il ayotikixe sok ja' jich ya yich' pasel lek skuxinel-a te yajwalul Chiapas, lekubel bael ta komon, skoltayel jbajtik ta pajal. Te sjelel kuxinelile ya spastay jachel nail ta kolilaltik, sok ta lekil talelalil, kich' jbajtik ta muk', ayuk sk'uxul o'tanil ta stojol ta yantike sok yak'el jbajtik ta lek yu'un skoltayel te yantike.

Ja' ito te bin chajpanbil sjunile, pasbil sok sbujts' o'tanil ta Chiapas, yu'un ya snit bael te antswiniketik ta slekil talelalil kuxinele sok ya'bey yo'tan te k'op june sok te ts'ibaje; te bin sk'oplalile ja'nix eek te yak'el bintik snopojelil ku'untike sok ya tijbeytikik yo'tan te yajwalul te chiapase yu'un junuk xbenotik ta spasel beel te ka'teltik yu'un slekubtesel bael te lum najtik baele sok te spamil k'inai yu'un mexic peace.

Wokol awal te awak'o abaj yu'un sbeentayel be ito stael k'oele lekil kuxinel ta Chiapas banti ay bayel sbujts' k'inai kuxinel, muk'ojelil ta kuxinel sok lekil kuxinel.

**Eduardo Ramírez Aguilar
Gobernador Constitucional del Estado de Chiapas 2024-2030**

Poch jun 13 ja'to ta 29
k'opetik yu'un lekubteswanejetik

k'opil yu'un lekubteswane: Na

Snopilayel jun 60

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te eal ts'ibe "**a**", jich xa awalbey ja'ikme te bontilaybil ta **tsaje** sok jichnix eek te sjoy eal ts'ib "**n**" ta lek bonbil ta ijk'e. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **tsaj**.

na**tan****nakta**jibal****

Snopilayel jun 61

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike. Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te eal ts'ib najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta **tsaj** banti jich pajal soke.

a

amak'
pajk'
wayibal

Snopilayel jun 62

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile0 sok te p'alalp'al k'opetike. Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil te muk'ul ts'ibalil najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta **ijk'** banti jich pajal soke.

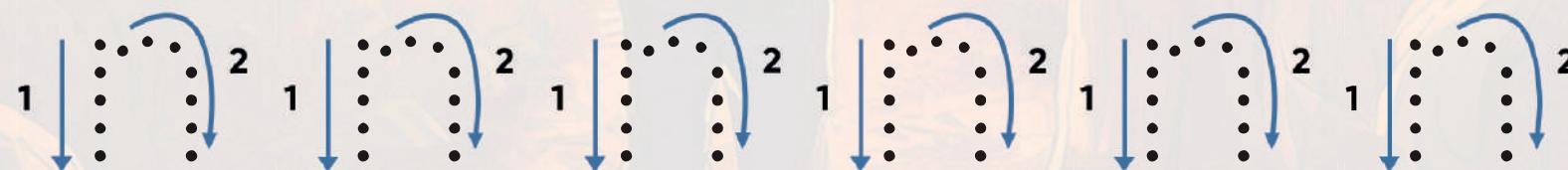
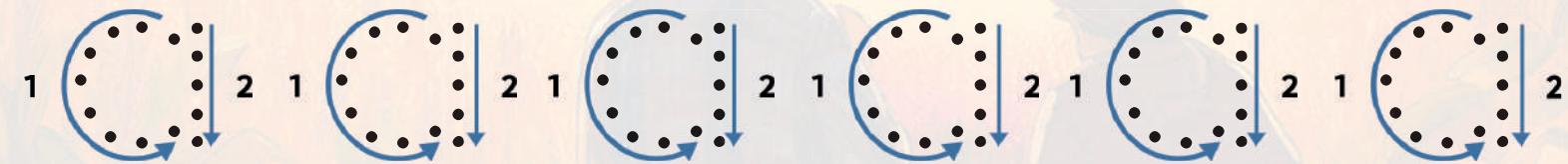
n

ton
nichim
xanabil

Snopilayel jun 63

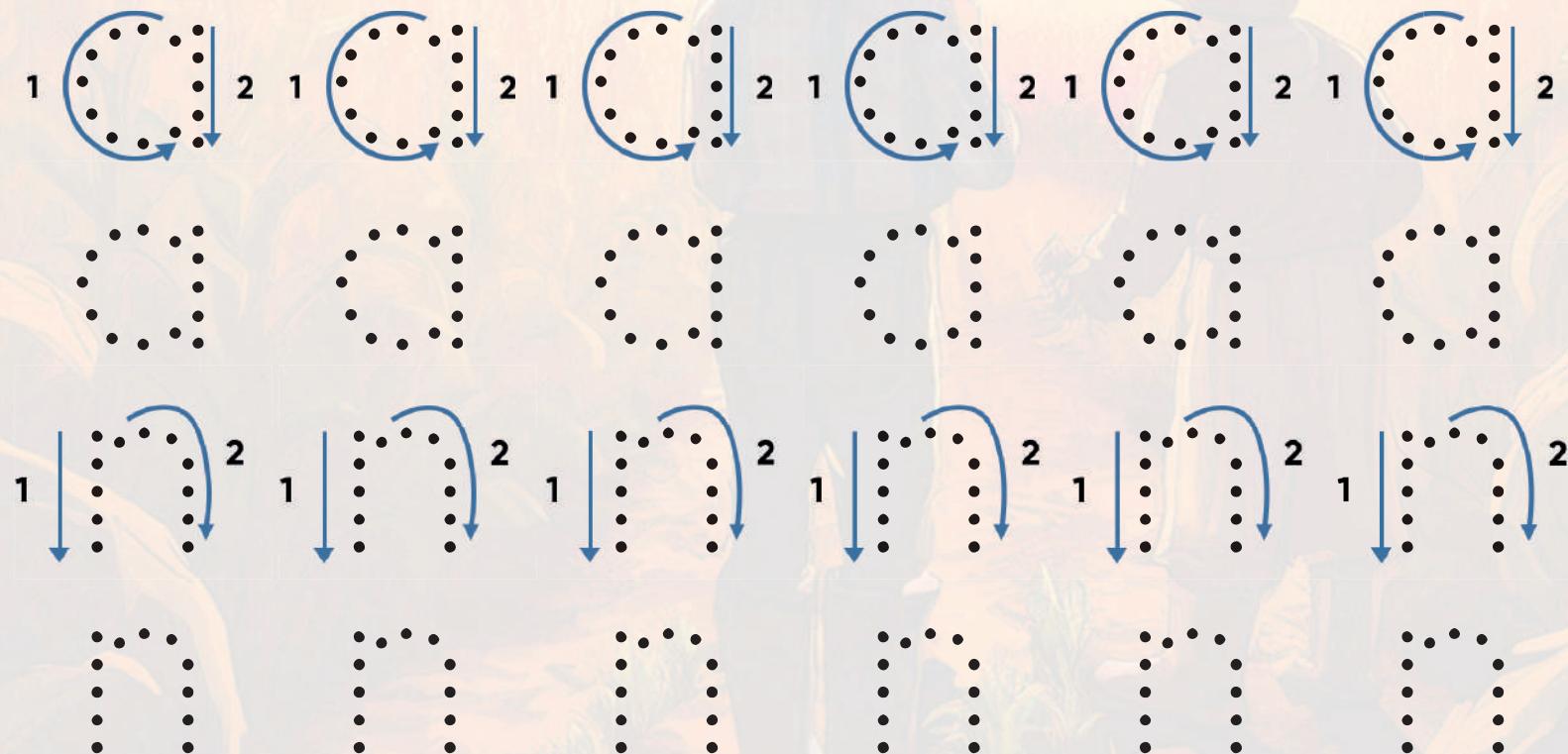
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 64

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 65

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **tsaj** te eal ts'ib
"**a**" sok te sjoy eal ts'ib "**n**" ta sbonil **ijk**".

a a a a a a a a a

a a a a a a a a a

n n n n n n n n n

n n n n n n n n n

Snopilayel jun 66

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **tsaj** te eal ts'ib
"a" sok te sjoy eal ts'ib "**n**" ta sbonil **ijk'**.

a a a a a a a a a

a a a a a a a a a

n n n n n n n n

n n n n n n n n

Snopilayel jun 67

Tulan xa ak'oponbey ya'ay stojol te jnopjunetik ja'i k'opetik itoe sok albeya te yakuk scha' k'ainik ta yalel, yakuk skojtikinik ta ilel te k'opetike sok yakuk skisbeyik yejtal te eal ts'ib "**a**" sok te sjoy eal ts'ib "**n**" ta sbonil ta **tsaj**.

ak'en

tumin

kux-o'tanil

xanich

chonbajel

nan

k'opil yu'un lekubteswane: K'altik

Snopilayel jun 68

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te eal ts'ibe "**I'**", jich xa awalbey ja'ikme te bontilaybil ta **k'ank'antik** sok jichníx eek te sjoy eal ts'ib "**I'**" ta lek bonbil ta **ijk'e**. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **k'ank'antik**.

k'altik

machit

K'a'al

Snopilayel jun 69

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibaliletike sok te p'alalp'al k'opetike. Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te eal ts'ib najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta **k'ank'antik** banti jich pajal soke.

isim
chi'in
iw

Snopilayel jun 70

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil te muk'ul ts'ibalil najkanbile sok yakuk
skisbeyik yejtalil banti jich pajal soke.

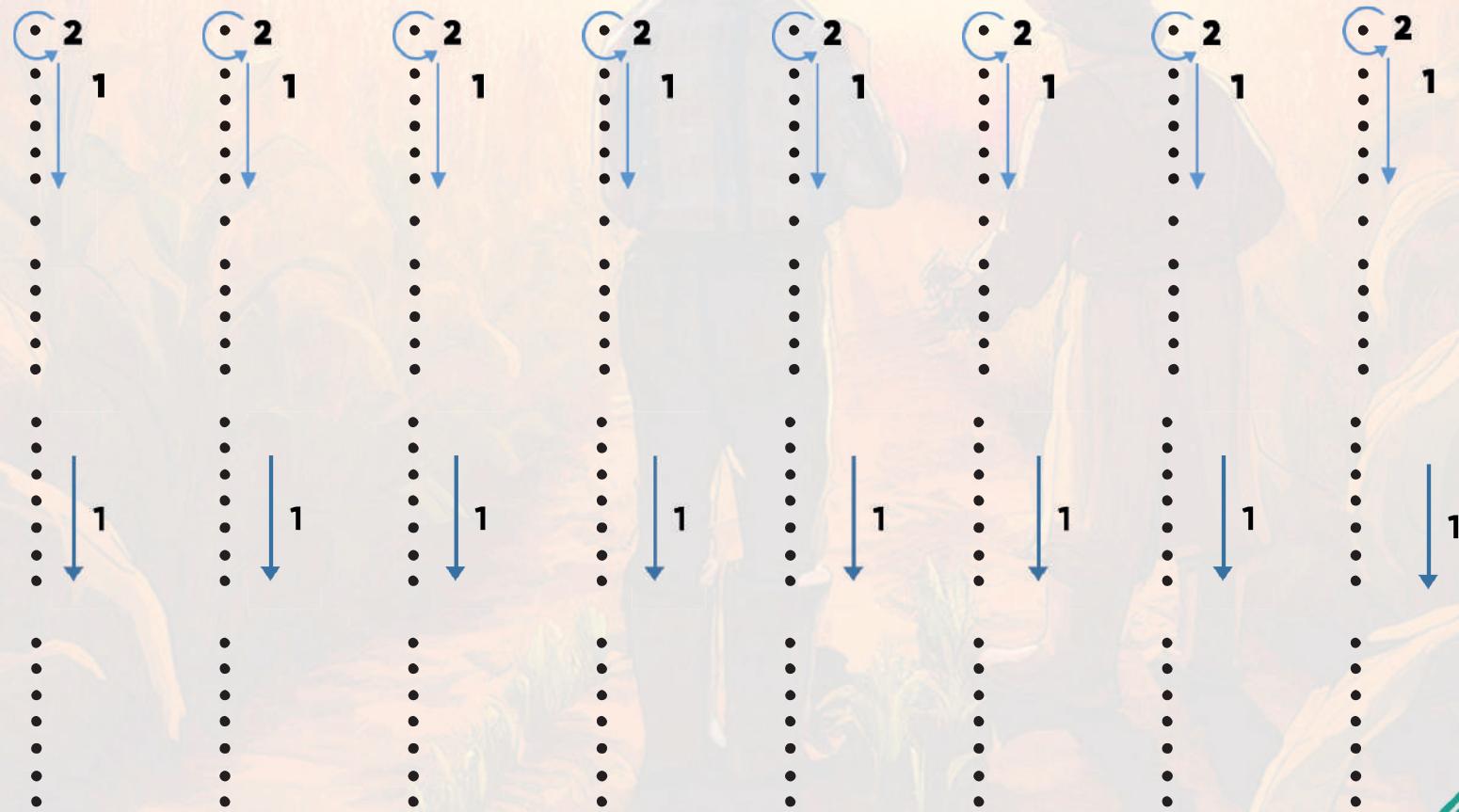
I

lum
ja'al
jalal

Snopilayel jun 71

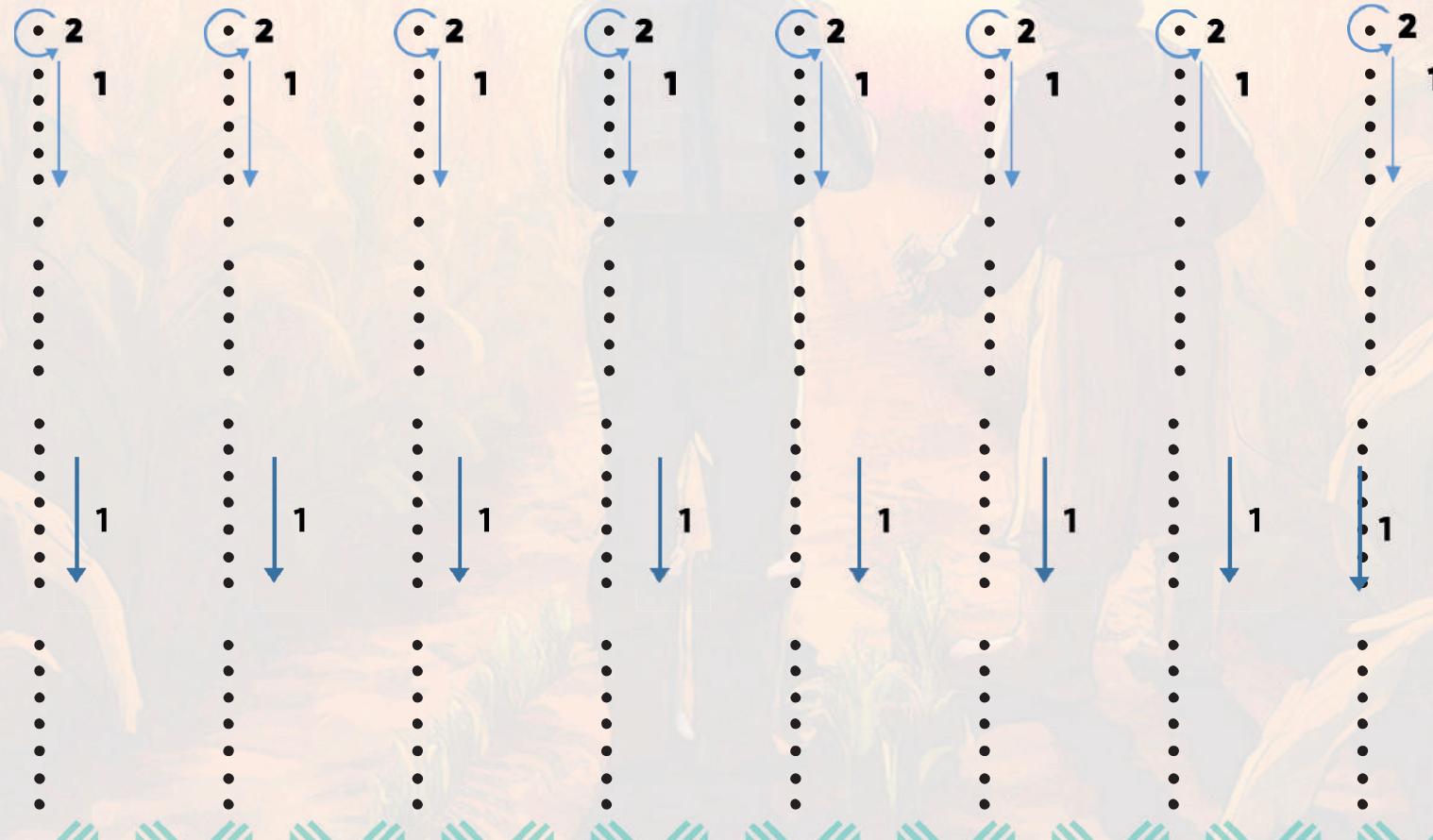
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 72

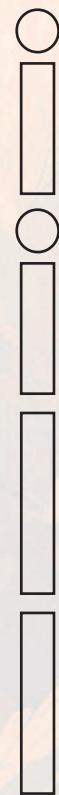
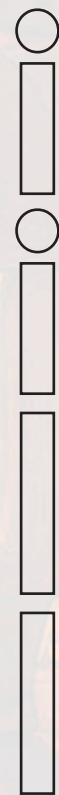
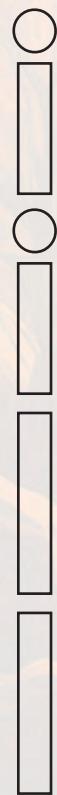
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 73

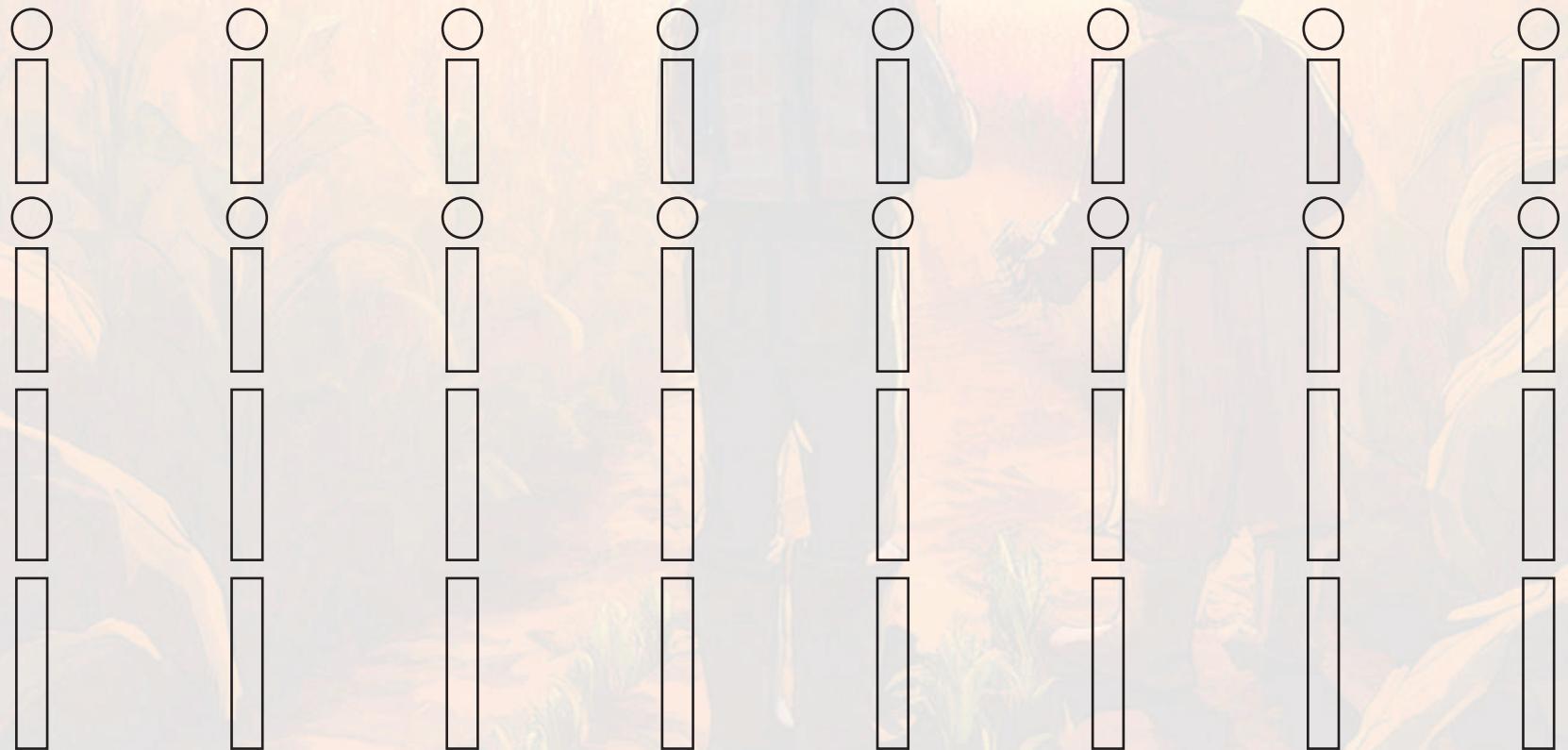
Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **k'an** te eal ts'ib "**i**" sok te sjoy eal ts'ib "**I**" ta sbonil **ijk'**.

Snopilayel jun 74

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **k'an** te eal ts'ib "**i'**"
sok te sjoy eal ts'ib "**I'**" ta sbonil **ijk'**.

Snopilayel jun 75

Tulan xa ak'oponbey ya'ay stojol te jnopjunetik ja'i k'opetik itoe sok albeya te yakuk scha' k'ainik ta yalel, yakuk skojtikinik ta ilel te k'opetike sok yakuk skisbeyik yejtal te eal ts'ib "**i'**" sok te sjoy eal ts'ib "**I'**" ta sbonil ta **k'ank'antik**.

awal

tim

cholol

luk

ulich

si'

k'opil yu'un lekutbteswane: Wits

Snopilayel jun 76

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te eal ts'ibe "**e**", jich xa awalbey ja'ikme te bontilaybil ta **yaxal ch'ulchan** sok jichnix eek te sjoy eal ts'ib "**w**" ta lek bonbil ta **ijk'e**. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **yaxal ch'ulchan**.

wits

wale'

wexal

Snopilayel jun 77

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te eal ts'ib najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta banti jich pajal soke.

jemel
sepel
xiwel

Snopilayel jun 78

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te sjoy eal ts'ib najkanbile sok
yakuk skisbeyik yejtalil ta banti jich pajal soke.

W

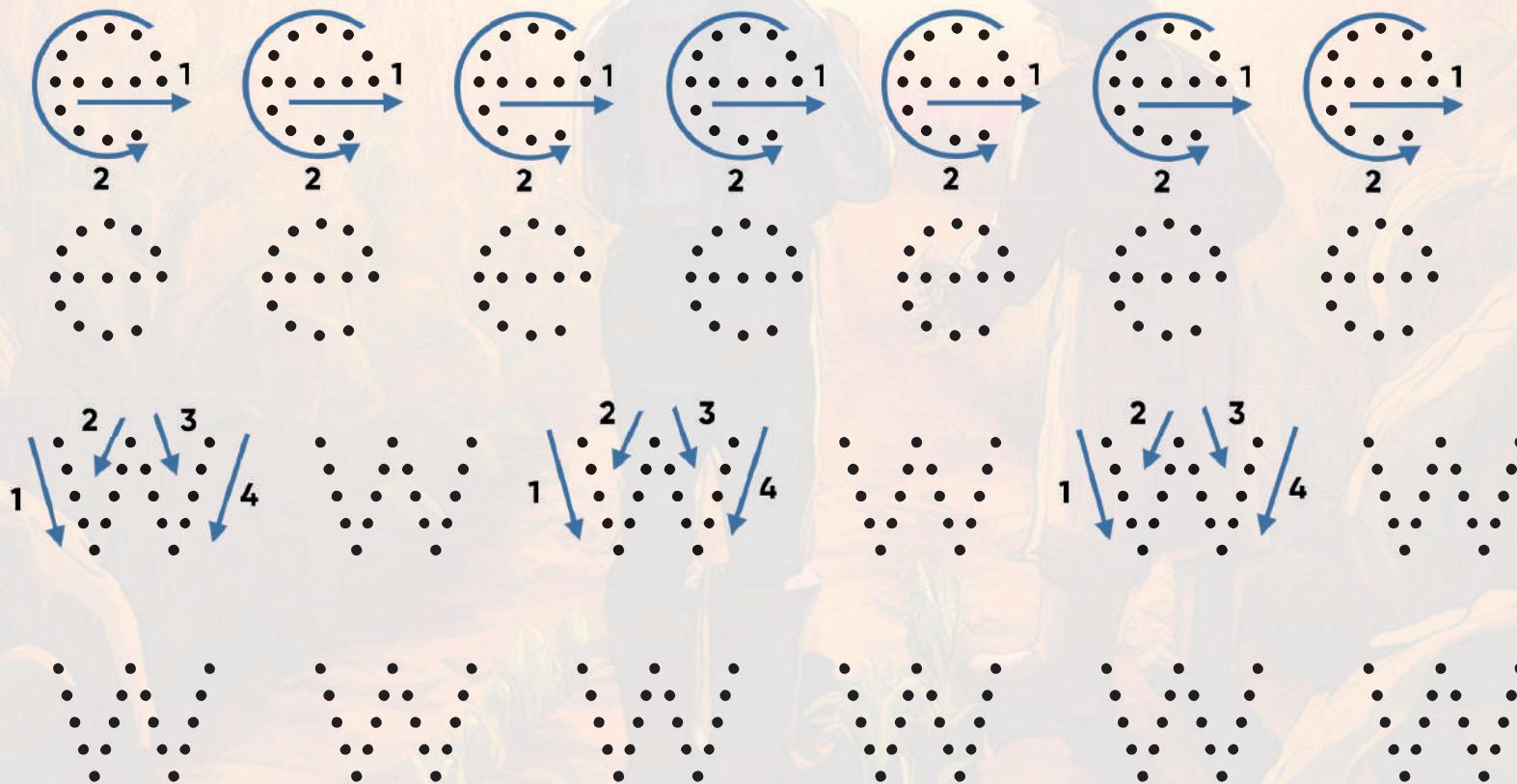
wayichajel
wilel
yawil

Snopilayel jun 79

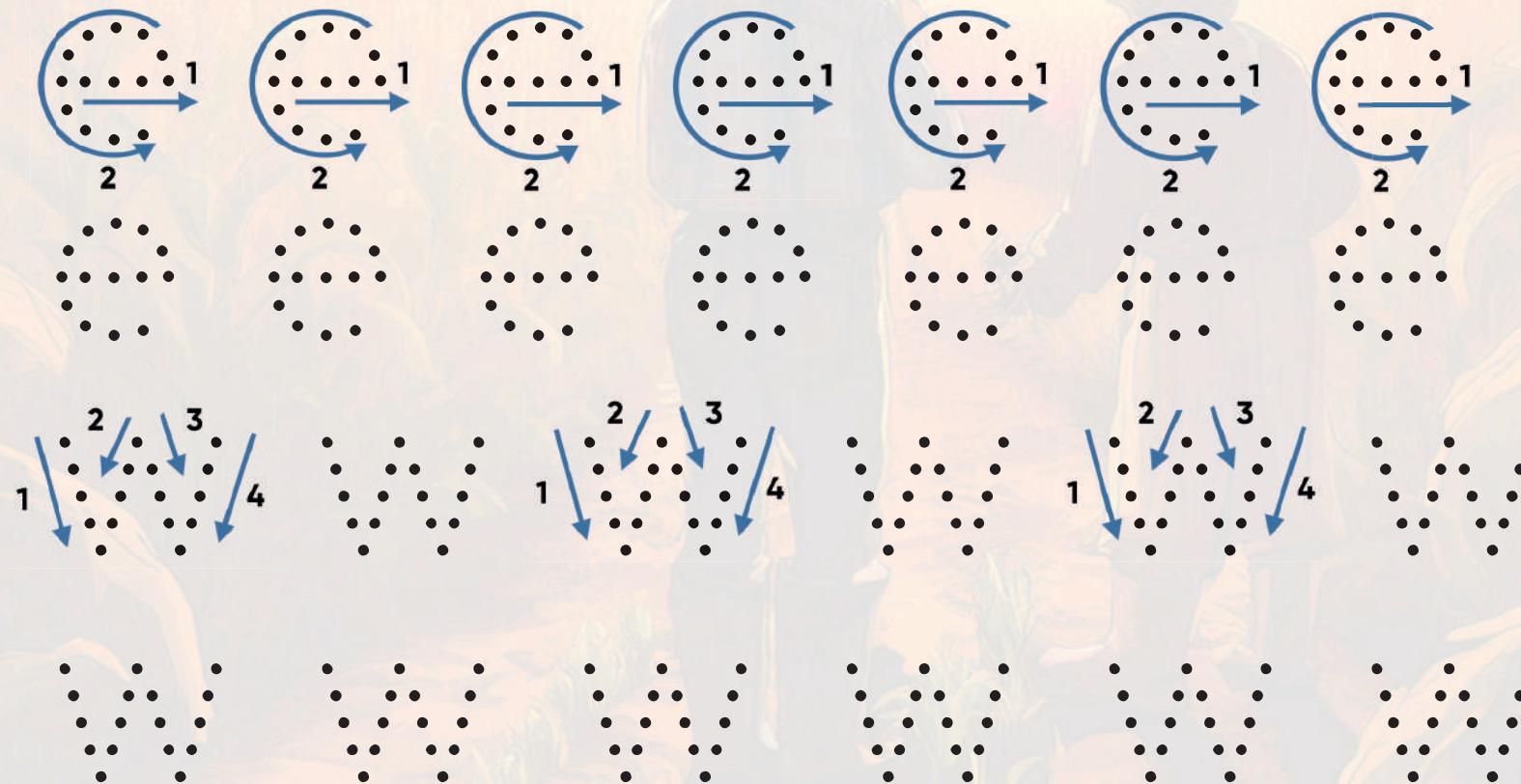
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 80

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 81

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **syaxal ch'ulchan** te eal ts'ib "**e**" sok te sjoy eal ts'ib "**w**" ta sbonil **ijk'**.

e e e e e e e
e e e e e e e
w w w w w w w
w w w w w w w

Snopilayel jun 82

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **syaxal ch'ulchan** te eal ts'ib "**e**" sok te sjoy eal ts'ib "**w**" ta sbonil **ijk'**.

e e e e e e e e

e e e e e e e e

w w w w w w w w

w w w w w w w w

Snopilayel jun 83

Tulan xa ak'oponbey ya'ay stojol te jnopjunetik ja'i k'opetik itoe sok albeya te yakuk scha' k'ainik ta yalel, yakuk skojtikinik ta ilel te k'opetike sok yakuk skisbeyik yejtal te eal ts'ib "**e**" sok te sjoy eal ts'ib "**w**" ta sbonil ta **yaxal ch'ulchan**.

wayichajel

wilel

yawil

jemel

sepel

xiwel

k'opil yu'un lekubteswane: K'a'al

Snopilayel jun 84

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te eal ts'ibe "**o**", jich xa awalbey ja'ikme te bontilaybil ta **ijk'ijk'tike** sok jichníx eek te sjoy eal ts'ib "**s**" ta lek bonbil ta **ijk'e**. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **ijk'ijk'tik**.

tokal

sakil

jos

Snopilayel jun 85

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalpal k'opetike. Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil te muk'ul ts'ibalil najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta **ijk'ijk'tike'** banti jich pajal soke.

xojobil
jojoch'
toyol

Snopilayel jun 86

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te sjoy eal ts'ib najkanbile sok
yakuk skisbeyik yejtalil banti jich pajal soke.

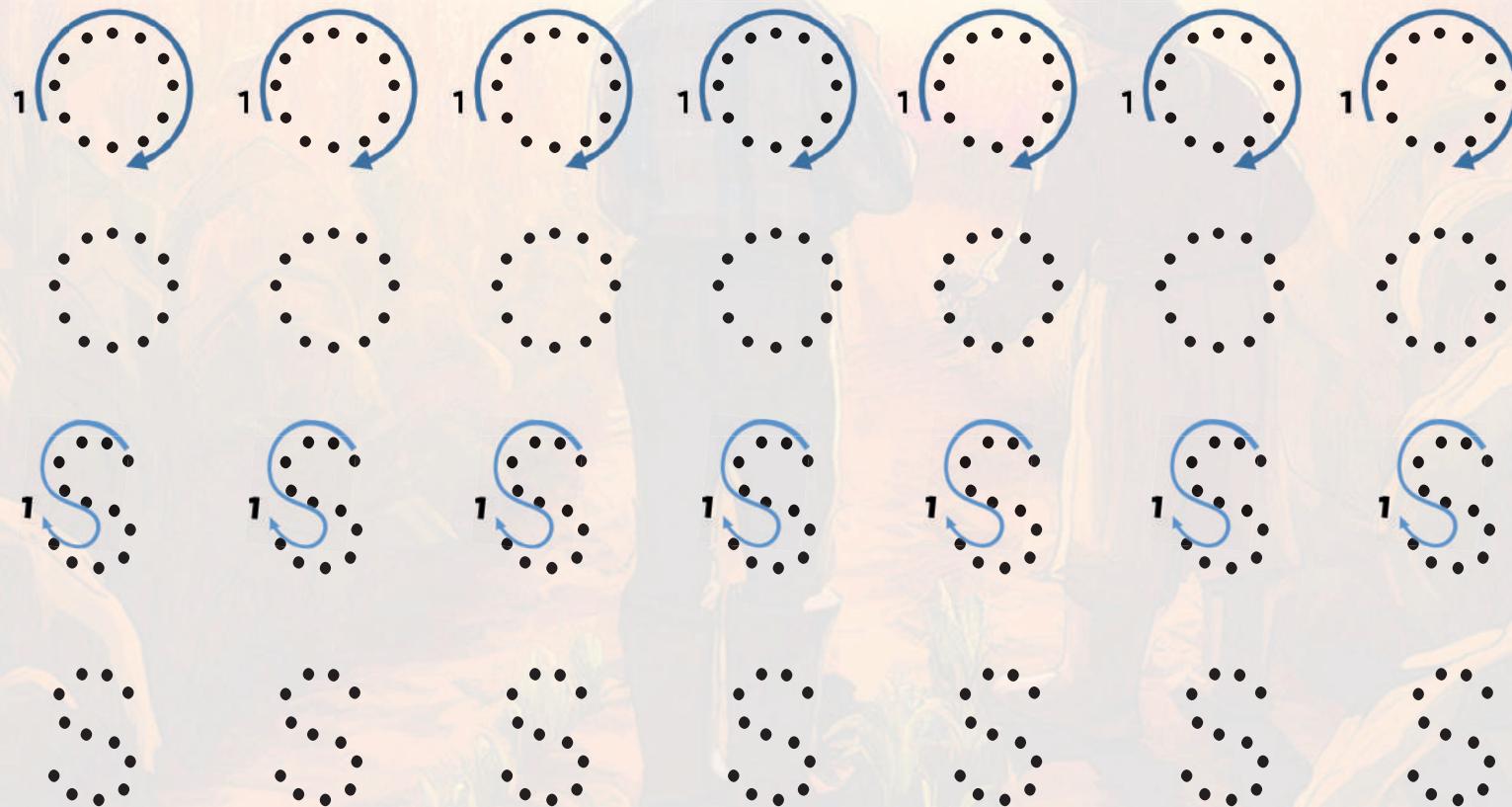
S

som
busul
k'asem

Snopilayel jun 87

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 88

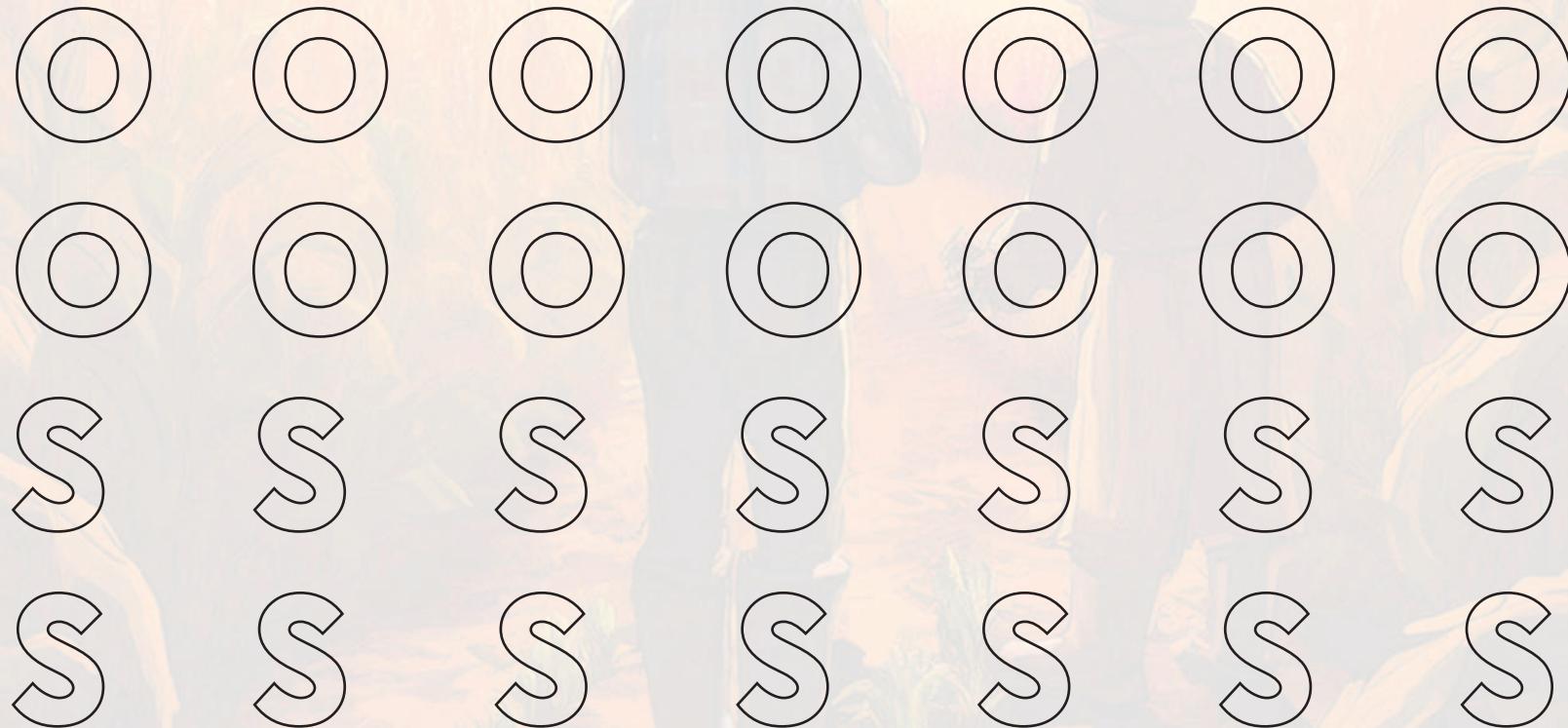
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 89

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **ijk'ijk'tik** te eal ts'ib "**o**" sok te sjoy eal ts'ib "**s**" ta sbonil **ijk'**.

Snopilayel jun 90

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **ijk'ijk'tik** te eal ts'ib "o" sok te sjoy eal ts'ib "**s**" ta sbonil **ijk'**.

O O O O O O O
O O O O O O O
S S S S S S S
S S S S S S S

Snopilayel jun 91

Tulan xa ak'oponbey ya'ay stojol te jnopjunetik ja'i k'opetik itoe sok albeya te yakuk scha' k'ainik ta yalel, yakuk skojtikinik ta ilel te k'opetike sok yakuk skisbeyik yejtal te eal ts'ib "**o**" sok te sjoy eal ts'ib "**s**" ta sbonil ta **ijk'ijk'tik**.

nopteswanej   tojkem
sak   yisim
sepel   oy

k'opil yu'un lekubteswane: Ja'

Snopilayel jun 92

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te eal ts'ibe "**u**", jich xa awalbey ja'ikme te bontilaybil ta **yaxe** sok jichníx eek te sjoy eal ts'ib "**m**" ta lek bonbil ta **ijk'e**. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **yax**.

uk'um

puy

mats'

Snopilayel jun 93

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike. Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te eal ts'ib najkanbile sok yakuk skisbeyik yejtalil ta **yax** banti jich pajal soke.

U

t'ulja'
bulja'
ulich

Snopilayel jun 94

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibalile sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil te muk'ul ts'ibalil najkanbile sok yakuk
skisbeyik yejtalil banti jich pajal soke.

m

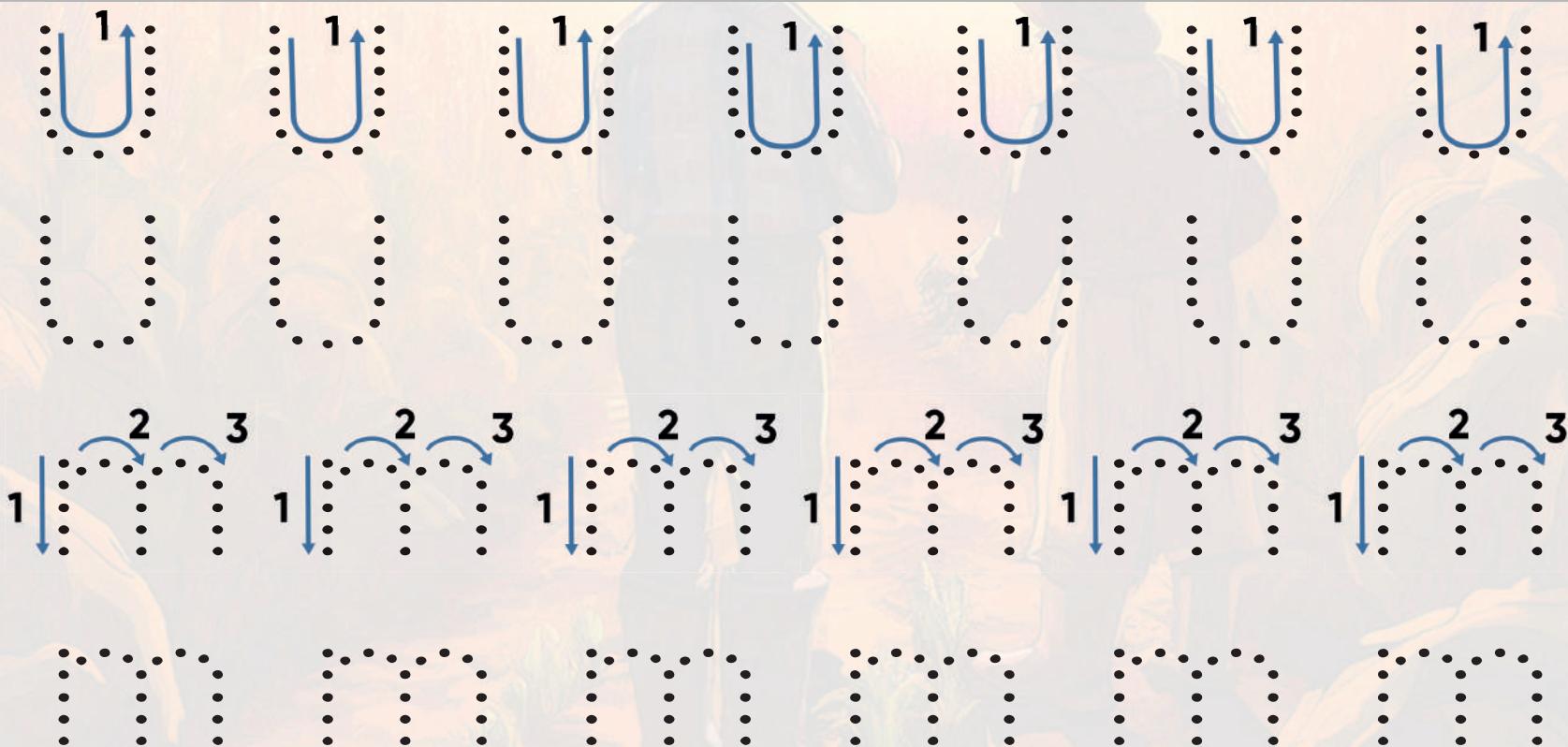
pamalja'
chambalam
ja'malmut

Snopilayel jun 95

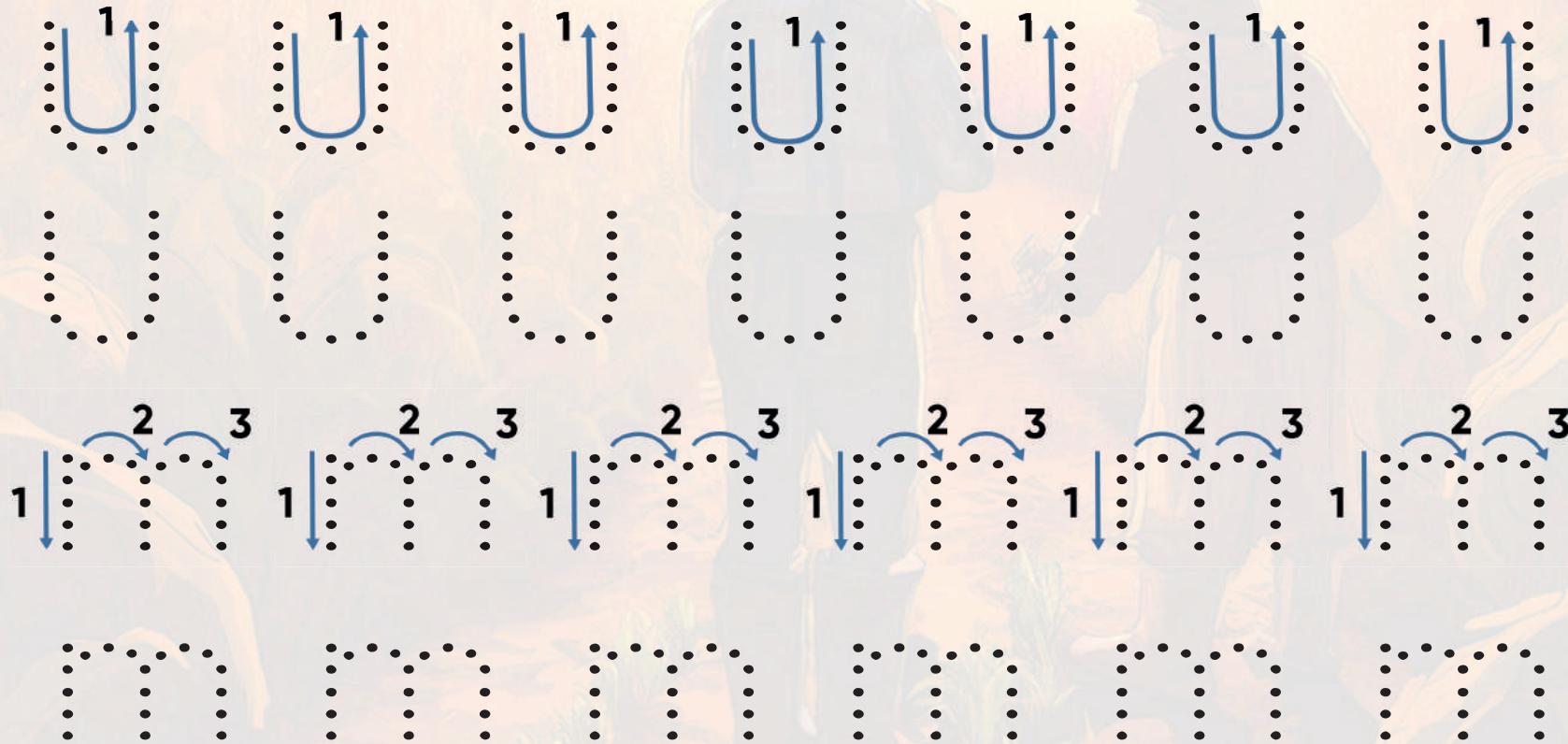
Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 96

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 97

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **yaxe** te eal ts'ib "**u**" sok te sjoy eal ts'ib "**m**" ta sbonil **ijk'**.

U U U U U U U
U U U U U U U
m m m m m m m
m m m m m m m

Snopilayel jun 98

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta **yaxe** te eal ts'ib "**u**" sok te sjoy eal ts'ib "**m**" ta sbonil **ijk'**.

U U U U U U U

U U U U U U U

m m m m m m m

m m m m m m m

Snopilayel jun 99

Tulan xa ak'oponbey ya'ay stojol te jnopjunetik ja'i k'opetik itoe sok albeya te yakuk scha' k'ainik ta yalel, yakuk skojtikinik ta ilel te k'opetike sok yakuk skisbeyik yejtal te eal ts'ib "**u**" sok te sjoy eal ts'ib "**m**" ta sbonil ta **yax**.

ch'umate'

ts'ubil-lum

k'olom

mum

muyem

chamoch'

k'opil yu'un lekubteswane: Ek'

Snopilayel jun 100

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te sjoy eal ts'ibe "**k**", jich xa awalbey ja'me te bontilaybil lek ta ijk' sok jichnix eek te yan sjoy eal ts'ib "**k'**" ta lek bonbil ta **ijk'e**. Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel ta sbonil **ijk'**.

Luk

K'apal

K'uk'um

Snopilayel jun 101

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibe sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te sjoy eal ts'ib najkanbile sok
yakuk skisbeyik yejtalil ta sbonil **ijk'** banti jich pajal soke.

K takin k'in
kuxlejal
pakal

Snopilayel jun 102

Albeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te ts'ibetike sok te p'alalp'al k'opetike.
Albeya yakuk staik ta ilel ta banti k'opetik pasbil ta muk' te sjoy eal ts'ib najkanbile sok
yakuk skisbeyik yejtalil ta sbonil **ijk'** banti jich pajal soke.

K /

k'okox

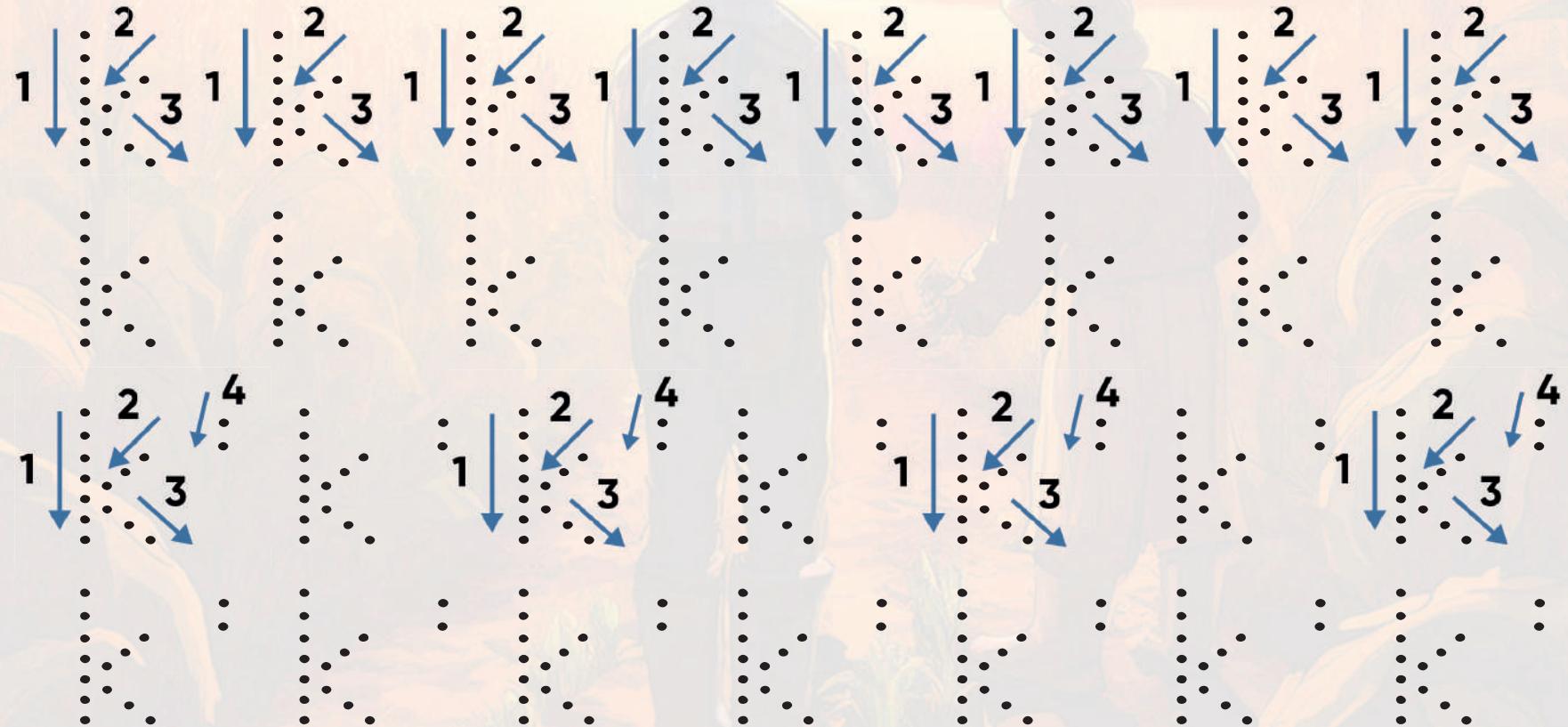
ik'

k'an

Snopilayel jun 103

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

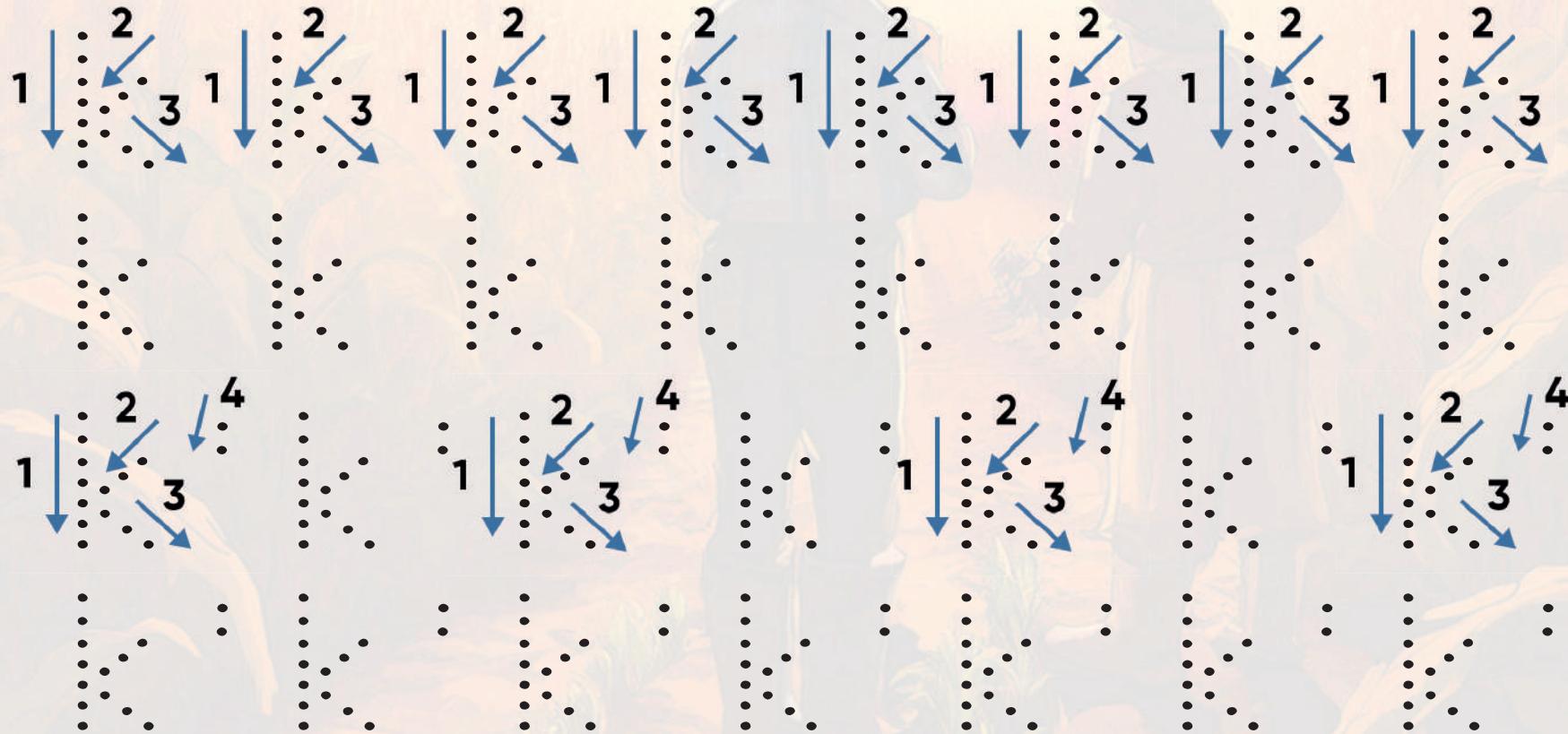

Jnopteswane

Snopilayel jun 104

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

Snopilayel jun 105

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta sbonil **ijk'** te ts'ib "k"
sok te yan ts'ib "k'" ta sbonil **ijk'**.

k k k k k k k
K K K K K K K
K' K' K' K' K' K' K'
K' K' K' K' K' K' K'

Snopilayel jun 106

Albeyaxan ya'ayik stojol te jnopjunetike yakuk snojteslayik ta bonel ta sbonil **ijk'** te ts'ib "k" sok te yan ts'ib "**k''**" ta sbonil **ijk'.**

k k k k k k k
K K K K K K K
K' ,
K' , K' , K' , K' , K' , K' , K' ,

Snopilayel jun 107

Albeya te jnopjunetike yakuk ya'beyik stajtilay sba sok te wololwol pasbile ja'me jich te bit'il ak'bil yejtal ta ilele yu'un jich sts'ibay-a te ts'ibalile.

pak'
kuxul
kaxlan

ejk'achil
sokem
ak'en

k'opil yu'un lekubteswane: Be

Snopilayel jun 108

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te sjoytak eal ts'ibetik "b" sok "y".
Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel.

be

sibak

puy

Snopilayel jun 109

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta lok'ombaile?, ta spatalal k'oponbeya ta tulan te cholochol k'opetik pasbile yame awalbey beel ya'ay stojol ta p'alalp'al k'opetik te bin ya yak' jna'tik stojole, albeya ya'ay yame sna'beyik sba ta yilel te sjoytak eal ts'ibetik "**b**" sok "**y**" yu'un ta patil yakuk sjoyik ta ts'usel, ta slajibal k'oponaikxan ta apisilik te cholochol k'opetike.

sak te bake

ay ja' ta bojch

balal te mayile

Snopilayel jun 110

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta junjun wel ta lok'ombaire?, koltaya ta spasel
yu'un ya ya'bey sta sba sok te lok'ombail sok te k'opetik tey ts'ibaybil-ae, albeya ya'ay
ya snit ta kisel yu'un ya ya'bey sta sba sok.

amay

bojch

oy

chab

Snopilayel jun 111

Albeya te jnopjunetike yu'un ya yilik te junjun cholochol k'opetik pasbil li'e, jojk'obeya teme la staik ta ilel te ay maba ts'akal ts'ibaybilik te k'opetike yu'un albeya te sjoytak eal ts'ibetike "b" sok "y" ja' ya stuuntes ta sts'akaytesel sok-a. Ta slajibal, k'oponabeya ta tulan sok sch'ixetuk ta a'iyel stojol te cholochol k'opetike.

A_ ta _eel te winike
ayel pu etik
Wa_ al te _ek'e

b**y**

Snopilayel jun 112

Albeya ya'ay stojol te jnopjunetike yu'un ya snopik ts'ibayel li' ta pasbil snopilayel juni. Te jnopjunetike yakuk yalik chanp'al k'opetik mak bayel beelxan-a ja' ya stuuntesik ta yael te k'opetik yich'o te bin k'opil yakal snopbelik li' ta pojch jun ito, te ja' te k'opil **be** sok ts'ibaya ta k'unk'un te k'opetik ya yalinktele, k'opona bael teynaxbeel-a, teme jich ya sk'an awile cha' ts'ibayaxan yu'un jich sjolinik-a te bin ut'il ta ts'ibayel sk'ané, koltaya ta spasel sokok sbujts' awo'tan yu'un ya slok'tayik ta ts'ibayel ta banti alan ay yawile.

Snopilayel jun 113

Cholbeya ya'ay te jnopjunetike ya stuuntesik te k'opetik ts'ibaylabil sok **ijk'** ts'ibetik te k'opetike yu'un ja' ya sts'akaytes sok-a te cholochol k'opetike. Teme ju' yu'unike, k'opona ta tulan sok ch'ixetuk ta a'iyel stojol ta cholochol k'opetike. Teme jich ya sk'an awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan, sok albeya wokol yu'un te bin yakal spasbelike.

Xa awalbeyik ya'ay stojol te yakalotikix ta ka moel snopel te june yu'un nopolix tajtik k'uel sna'el sk'oponel sok sts'ibayel te june ja' chikan bintik k'opetik k'antik yalele.

amay

jay

pasbeyel

Ya yich' _____ sk'in te bee.

Ya yok'esin _____ te mamale.

Ay waj ta _____.

k'opil yu'un lekubteswane: U

Snopilayel jun 114

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta il el ta banti k'opetik te sjoytak eal ts'ibetik "x" sok "j".
Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel.

ejk'achil

jojmut

xanabil

Snopilayel jun 115

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta lok'ombaile?, ta spatilal k'oponbeya ta tulan te cholochol k'opetik pasbile yame awalbey beel ya'ay stojol ta p'alalp'al k'opetik te bin ya yak' jna'tik stojole, albeya ya'ay yame sna'beyik sba ta yilel te sjoytak eal ts'ibetik "x" sok "j" yu'un ta patil yakuk sjoyik ta ts'usel, ta slajibal k'oponaikxan ta apisilik te cholochol k'opetike.

muk' te xaabe.

ya x-ajk'otaj te ach'ixe.

ay oxkojt wakax.

Snopilayel jun 116

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta junjun wel ta lok'ombaile?, koltaya ta spasel
yu'un ya ya'bey sta sba sok te lok'ombail sok te k'opetik tey ts'ibaybil-ae, albeya
ya'ay ya snit ta kisel yu'un ya ya'bey sta sba sok.

ja'ben

pixolal

ch'ujt

xanich

Snopilayel jun 117

Albeya te jnopjunetike yu'un ya yilik te junjun cholochol k'opetik pasbil li'e, jojk'obeya teme la staik ta ilel te ay maba ts'akal ts'ibaybilik te k'opetike yu'un albeya te sjoytak eal ts'ibetike "**x**" sok "**j**" ja' ya stuuntes ta sts'akaytesel sok-a. Ta slajibal, k'oponbeya ta tulan sok sch'ixetuk ta a'iyel stojol te cholochol k'opetike.

O_ko_t i_k'al waka_.
_iw ta a_k'ubal te alale.
Wa_al te k'ibe.

j

x

Snopilayel jun 118

Cholbeya ya'ay te jnopjunetike ya stuuntesik te k'opetik ts'ibaylabil sok **ijk'** ts'ibetik te k'opetike yu'un ja' ya sts'akaytes sok-a te cholochol k'opetike. Teme ju' yu'unike, k'opona ta tulan sok ch'ixetuk ta a'iuel stojol ta cholochol k'opetike. Teme jich ya sk'an awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan, sok albeya wokol yu'un te bin yakal spasbelike.
Xa awalbeyik ya'ay stojol te yakalotikix ta ka moel snopel te june yu'un nopolix tajtik k'oel sna'el sk'oponel sok sts'ibayel te june ja' chikan bintik k'opetik k'antik yalele.

ch'ix

ajk'ubal

jalab

Xiw ta _____ k'inat te mamale.

La sjul sba ta _____ te alale.

Yakal ta _____ te antse.

Snopilayel jun 119

k'opil yu'un lekubteswane: Mut

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombailetike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

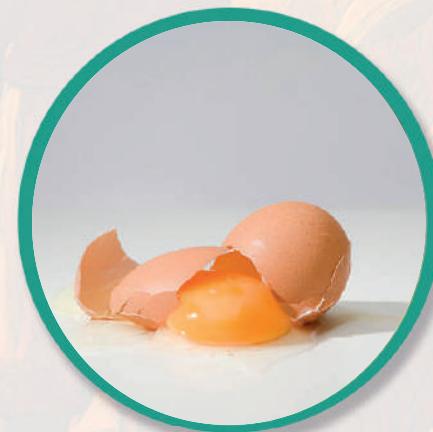
Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te sjoytak eal ts'ibetik "t" sok "t'". Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel.

tuluk'

t'ul

t'usem tomut

Snopilayel jun 120

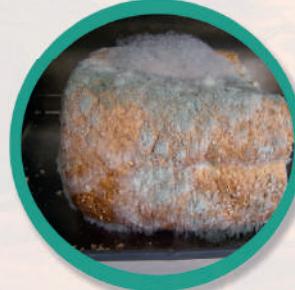
Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta lok'ombaile?, ta spatalal k'oponbeya ta tulan te cholochol k'opetik pasbile yame awalbey beel ya'ay stojol ta p'alalp'al k'opetik te bin ya yak' jna'tik stojole, albeya ya'ayik yame sna'beyik sba ta yilel te sjoytak eal ts'ibetik "t" sok "t'" yu'un ta patil yakuk sjoyik ta ts'usel, ta slajibal k'oponaikxan ta apisilik te cholochol k'opetike.

tut mut.

ya st'un sme' te tut mutetike.

totoben te mats'e.

Snopilayel jun 121

Albeya te jnopjunetike yakuk yalik te bin jechuk ay ta junjun lok'ombailetike. koltaya ta yilel sok te jnopjunetike yu'un yakuk staik ta ilel bin k'opiluk ts'ibaybil tey-a. A'beya sna' stojol te yakuk ya'bey snit sba ta alel sok te lok'ombail sok sbiile.

t'olok'

pejtak

t'imalte'

tux-ak

Snopilayel jun 122

Albeya te jnopjunetike yu'un ya yilik te junjun cholochol k'opetik pasbil li'e, jojk'obeya teme la staik ta ilel te ay maba ts'akal ts'ibabilik te k'opetike yu'un albeya te sjoytak eal ts'ibetike "t" sok "t'" ja' ya stuuntes ta sts'akaytesel sok-a. Ta slajibal, k'oponbeya ta tulan sok sch'ixetuk ta a'iyel stojol te cholochol k'opetike.

Se bil te   e'e.

  anal ta a imal te alale.

Xoj em xik' te mu e.

 t t'

Snopilayel jun 123

Albeya ya'ay stojol te jnopjunetike yu'un ya snopik ts'ibajel li' ta pasbil snopilayel juni. Te jnopjunetike yakuk yalik chanp'al k'opetik mak bayel beelxan-a ja' ya stuuntesik ta yalel te k'opetik yich'o te bin k'opil yakal snopbelik li' ta pojch jun ito, te ja' te k'opil **mut** sok ts'ibaya ta k'unk'un te k'opetik ya yaliktele, k'opona bael teynaxbeel-a, teme jich ya sk'an awile cha' ts'ibayaxan yu'un jich sjolinik-a te bin ut'il ta ts'ibayel sk'ane, koltaya ta spasel sokok sbujts' awo'tan yu'un ya slok'tayik ta ts'ibayel ta banti alan ay yawile.

Snopilayel jun 124

Cholbeya ya'ay te jnopjunetike ya stuuntesik te k'opetik ts'ibaylabil sok ijk' ts'ibetik te k'opetike yu'un ja' ya sts'akaytes sok-a te cholochol k'opetike. Teme ju' yu'unike, k'opona ta tulan sok ch'ixetuk ta a'iyel stojol ta cholochol k'opetike. Teme jich ya sk'an awile koltaya ta spasel sok sbufts' awo'tan, sok albeya wokol yu'un te bin yakal spasbelike. Xa awalbeyik ya'ay stojol te yakalotikix ta ka moel snopel te june yu'un nopolix tajtik k'uel sna'el sk'oponel sok sts'ibayel te june ja' chikan bintik k'opetik k'antik yalele.

senpatile

t'om

sit

T'usem _____ te tuluk'e.

_____ te sibake.

Jok'ol te _____.

Snopilayel jun 125

k'opil yu'un lekubteswane: Chay

Albeya ta stojol te jnopjune yu'un ya yil te lok'ombaitike, k'opona ta tulan te p'alap'al k'opetik pasbile.

Albeya ya'ay stojol ak'a staik ta ilel ta banti k'opetik te sjoytak eal ts'ibetik "ch" sok "ch'". Ta slajibal, ak'a sjoy ta ts'usel.

ch'en

ch'iwich

chuch

Snopilayel jun 126

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta lok'ombaile?, ta spatilal k'oponbeya ta tulan te cholochol k'opetik pasbile yame awalbey beel ya'ay stojol ta p'alalp'al k'opetik te bin ya yak' jna'tik stojole, albeya ya'ay yame sna'beyik sba ta yikel te sjoytak eal ts'ibetik "**ch**" sok "**ch**" yu'un ta patil yakuk sjoyik ta ts'usel, ta slajibal k'oponaikxan ta apisilik te cholochol k'opetike.

yax te ch'uch'e.

ch'ixch'ixtik spat te chaye.

ay chonbajel ta ch'iwich.

Snopilayel jun 127

Jojk'obeya te jnopjunetike ¿bin ya yilik ta junjun wel ta lok'ombail?, koltaya ta spasel yu'un ya ya'bey sta sba sok te lok'ombail sok te k'opetik tey ts'ibaybil-ae, albeya ya'ay ya snit ta kisel yu'un ya ya'bey sta sba sok.

Jamal te ch'ulchane.

Ch'ujch'ul chayetik.

Chan kojt chiletik.

Ch'ilbil chay.

Snopilayel jun 128

Albeya te jnopjunetike yu'un ya yilik te junjun cholochol k'opetik pasbil li'e, jojk'obeya teme la staik ta ilel te ay maba ts'akal ts'ibaybilik te k'opetike yu'un albeya te sjoytak eal ts'ibetike "ch" sok "ch'" ja' ya stuuntes ta sts'akaytesel sok-a. Ta slajibal, k'oponbeya ta tulan sok sch'ixetuk ta a'iyel stojol te cholochol k'opetike.

Ay _ail ta jolwits.

_ay koel te _u_e.

Nainem ta _en te _oje.

ch

ch'

Snopilayel jun 129

Albeya ya'ay stojol te jnopjunetike yu'un ya snopik ts'ibajel li' ta pasbil snopilayel juni. Te jnopjunetike yakuk yalik chanp'al k'opetik mak bayel beelxan-a ja' ya stuuntesik ta yael te k'opetik yich'o te bin k'opil yakal snopbelik li' ta pojch jun ito, te ja' te k'opil **chay** sok ts'ibaya ta k'unk'un te k'opetik ya yaliktele, k'opona bael teynaxbeel-a, teme jich ya sk'an awile cha' ts'ibayaxan yu'un jich sjolinik-a te bin ut'il ta ts'ibayel sk'ane, koltaya ta spasel sokok sbujts' awo'tan yu'un ya slok'tayik ta ts'ibayel ta banti alan ay yawile.

Snopilayel jun 130

Cholbeya ya'ay te jnopjunetike ya stuuntesik te k'opetik ts'ibaylabil sok ijk' ts'ibetik te k'opetike
yu'un ja' ya sts'akaytes sok-a te cholochol k'opetike. Teme ju' yu'unike, k'opona ta tulan sok
ch'ixetuk ta a'iyl stojol ta cholochol k'opetike. Teme jich ya sk'an awile koltaya ta spasel sok
sbujts' awo'tan, sok albeya wokol yu'un te bin yakal spasbelike.

Xa awalbeyik ya'ay stojol te yakalotikix ta ka moel snopel te june yu'un nopolix tajtik k'oel sna'el
sk'oponel sok sts'ibayel te june ja' chikan bintik k'opetik k'antik yalele.

chojak'

chujkulch'ujtil

sch'enul

Ay _____ ta ja' te chayetike.

Ya sjal _____ te jXune.

Ya schon _____ te ach'ixe.

Snopilayel jun 131

k'opil yu'un lekubteswane: Oxom

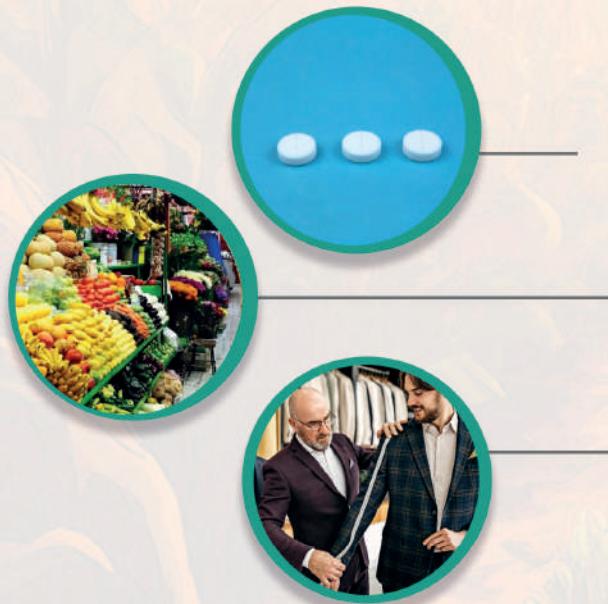
Albeya te jnopjunetike yakuk staik ta ilel te sjoytak eal ts'ibetike "p" sok te "p'" ta banti nakatik ta p'alalp'al k'opetike sok yame sjoyik ta ts'usel. Sok k'opona ta tulan te p'alalp'al k'opetik ts'ibaybile, tey abi ak'a slok'taybeyik ta ts'ibayel te sbuil pasbilix ta jujun wel lok'ombaile tey ta banti jisbil rayae.

pom**panil****p'in****p'is**

Snopilayel jun 132

Albeya te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te chajpalchajp te lok'ombaire, koltaya yu'un yakuk spasik sk'oponel te cholochol k'opetike ta spatalal albeya ak'a sjoyik ta ts'usel banti junuk jich ya snit sba ta a'iyel lek sok te chajpanbil k'op pasbil tey ta banti ay oxp'al p'alanlabil k'opetike. Teme ju' sts'akaytesel ta pasel-ae, komon k'oponaik ta apisilik te cholochol k'opetike, yakuk apasnix cha' meluk sk'oponel.

Oxp'ij

Ay p'olmalil ta

Ya sp'is pak' te

poxetik
wamal
pojp

alal
Ch'iwich
wits

choje
tsaje
kaxlane

Snopilayel jun 133

K'opona ta tulan sok te jnopjunetike te p'alalp'al k'opetik ta banti ts'usatik ta ilele, xa awalbey yakuk staik pajel ta ilel sok te banti ay te p'alalp'al k'op ts'ibaybile sok te cholochol k'opetike teme la staik ta ilele ak'a skisbeyik yejtal. A'beya smuk'ul k'injal ya'iyik sok koltaya ta spasel teme jich sk'anike. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

pejpene**pojp****lap'al****Top'**

Ya xwil ta nichmaltik te pejpene.
Te puye lap'al ta ton.
Wayal ta pojp te alale.
Top' te p'ine.

Snopilayel jun 134

Albeya te jnopjunetike k'oponaik te k'opetik ayik ta banti joyatike. Albeya yu'un ya sts'akaytesik sok-a te cholochol k'opetik sok te k'opetik pasbile. Ak'a spas bael ta k'unk'un te ya'telike teme jich ya sk'an ya awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

p'inetik**xpoxtay****p'ijub****pokel**

Te antse _____ ta spasel _____ yu'un ya spay
spanil-a sok ya _____ yu'un jich ma xtop' ta k'ajk'-a
sok ta _____.

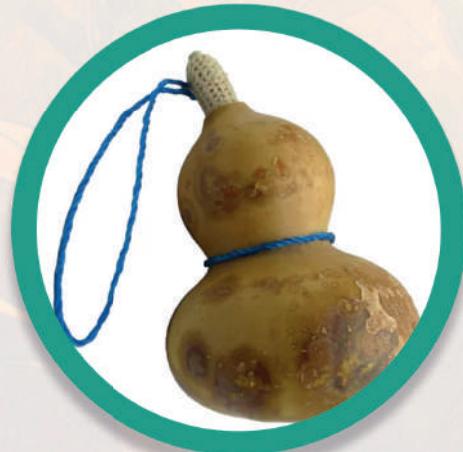

Snopilayel jun 135

k'opil yu'un lekubteswane: k'ajk'

Albeya te jnopjunetike yakuk staik ta ilel te sjoytak eal ts'ibetike "ts" sok te "ts'" ta banti nakatik ta p'alalp'al k'opetike sok yame sjoyik ta ts'usel. Sok k'opona ta tulan te p'alalp'al k'opetik ts'ibaybile, tey abi ak'a slok'taybeyik ta ts'ibayel te sbiil pasbilix ta jujun wel lok'ombaile tey ta banti jisbil rayae.

tsuj**tsaj****mats'****ts'isim**

Snopilayel jun 136

Albeya te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te chajpalchajp te lok'ombaile, koltaya yu'un yakuk spasik sk'oponel te cholochol k'opetike ta spatalil albeya ak'a sjoyik ta ts'usel banti junuk jich ya snit sba ta a'iyel lek sok te chajpanbil k'op pasbil tey ta banti ay oxp'al p'alanlabil k'opetike. Teme ju' sts'akaytesel ta pasel-ae, komon k'oponaik ta apisilik te cholochol k'opetike, yakuk apasníx cha' meluk sk'oponel.

Ya jpits'

Ijk' te

Ya xlich' waj ta

waj
ton
sats'Amak'e
Ch'iwich
tsekeleJa'
Te'
Mats'umalte'

Snopilayel jun 137

K'opona ta tulan sok te jnopjunetike te p'alalp'al k'opetik ta banti ts'usatik ta ilele, xa awalbey yakuk staik pajel ta ilel sok te banti ay te p'alalp'al k'op ts'ibaybile sok te cholochol k'opetike teme la staik ta ilele ak'a skisbeyik yejtal. A'beya smuk'ul k'inal ya'iyik sok koltaya ta spasel teme jich sk'anike. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

stsum**ts'i'e****tsaj****ts'unune**

Ya stsum sk'ajk' te antse.
Ya swe' waj te ts'i'e.
Ya xwil ta nichmaltik te ts'unune.
Tsaj te yisim tae.

Snopilayel jun 138

Albeya te jnopjunetike k'oponaik te k'opetik ayik ta banti joyatike. Albeya yu'un ya sts'akaytesik sok-a te cholochol k'opetik sok te k'opetik pasbile. Ak'a spas bael ta k'unk'un te ya'telike teme jich ya sk'an ya awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

jts'etilaytik**yutsilal****ts'untilaytikxan****witstikile**

Ma _____ te te'etike yakuk _____
melel ay _____ ta kuxineltik sok tey kuxatik te
chambalametik ta _____.

Snopilayel jun 139

k'opil yu'un lekubteswane: Te'

Albeya te jnopjunetike yakuk staik ta ilel te sjoytak eal ts'ibetike "" sok te "r" ta banti nakatik ta p'alalp'al k'opetike sok yame sjoyik ta ts'usel. Sok k'opona ta tulan te p'alalp'al k'opetik ts'ibaybile, tey abi ak'a slok'taybeyik ta ts'ibayel te sbiil pasbilix ta jujun wel lok'ombaire tey ta banti jisbil rayae.

si'

narax

ja'al

turtux

Snopilayel jun 140

Albeya te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te chajpalchajp te lok'ombaile, koltaya yu'un yakuk spasik sk'oponel te cholochol k'opetike ta spatilal albeya ak'a sjoyik ta ts'usel banti junuk jich ya snit sba ta a'iyel lek sok te chajpanbil k'op pasbil tey ta banti ay oxp'al p'alanlabil k'opetike. Teme ju' sts'akaytesel ta pasel-ae, komon k'oponaik ta apisilik te cholochol k'opetike, yakuk apasnix cha' meluk sk'oponel.

Chi' ta lo'el te

turisnae
waje
jalale

Bayel yabinal te

tone
jite'e
bee

Yakal ta nuxel te

bake
machite
kereme

Snopilayel jun 141

K'opona ta tulan sok te jnopjunetike te p'alalp'al k'opetik ta banti ts'usatik ta ilele, xa awalbey yakuk staik pajel ta ilel sok te banti ay te p'alalp'al k'op ts'ibaybile sok te cholochol k'opetike teme la staik ta ilele ak'a skisbeyik yejtal. A'beya smuk'ul k'inat ya'iyik sok koltaya ta spasel teme jich sk'anike. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

ts'i'e   ja'ase   P'urum   stexerex

Ya xjoinwan te ts'i'e.
Ya jlo'tik te ja'ase.
P'urum te kawayue.
Te joxjolole ay stexerex.

Snopilayel jun 142

Albeya te jnopjunetike k'oponaik te k'opetik ayik ta banti joyatike. Albeya yu'un ya sts'akaytesik sok-a te cholochol k'opetik sok te k'opetik pasbile. Ak'a spas bael ta k'unk'un te ya'telike teme jich ya sk'an ya awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

swe'lik   te'   kereme
ste'el   puruwuketike

Luchul ta _____ te _____ yu'un
 yakal slejbel _____, la xiwtes
 bael te _____ bajt luchajukik ta
 _____ narax.

Snopilayel jun 143

k'opil yu'un lekubteswane: chenek'

Albeya te jnopjunetike yakuk staik ta ilel te sjoytak eal ts'ibetike "k'", "t'", "ts'" sok te "ch'" ta banti nakatik ta p'alalp'al k'opetike sok yame sjoyik ta ts'usel. Sok k'opona ta tulan te p'alalp'al k'opetik ts'ibaybile, tey abi ak'a slok'taybeyik ta ts'ibayel te sbiil pasbiliix ta jujun wel lok'ombaile tey ta banti jisbil rayae.

pak'

sijts'

ch'um

t'ul

Snopilayel jun 144

Albeya te jnopjunetike ak'a yilik ta lek te chajpalchajp te lok'ombaile, koltaya yu'un yakuk spasik sk'oponel te cholochol k'opetike ta spatilal albeya ak'a sjoyik ta ts'usel banti junuk jich ya snit sba ta a'iyel lek sok te chajpanbil k'op pasbil tey ta banti ay oxp'al p'alanlabil k'opetike. Teme ju' sts'akaytesel ta pasel-ae, komon k'oponaik ta apisilik te cholochol k'opetike, yakuk apasnix cha' meluk sk'oponel.

Wol muk'ul

Poxetik
Mats'
Pojp

Alal
Ch'um
ton

Sats'e
Tsaje
Sots'e

Yaxal

Ya xwil te

Snopilayel jun 145

K'opona ta tulan sok te jnopjunetike te p'alalp'al k'opetik ta banti ts'usatik ta ilele, xa awalbey yakuk staik pajel ta ilel sok te banti ay te p'alalp'al k'op ts'ibaybile sok te cholochol k'opetike teme la staik ta ilele ak'a skisbeyik yejtal. A'beya smuk'ul k'injal ya'iyk sok koltaya ta spasel teme jich sk'anike. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

ts'elele**t'ule****k'apal****xuch'il**

Muk' ste'el te ts'elele.

Bayel k'apal ta na.

Sak te t'ule.

Ay xuch'il te taje.

Snopilayel jun 146

Albeya te jnopolenetike k'oponaik te k'opetik ayik ta banti joyatike. Albeya yu'un ya sts'akaytesik sok-a te cholochol k'opetik sok te k'opetik pasbile. Ak'a spas bael ta k'unk'un te ya'telike teme jich ya sk'an ya awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

ch'oj**sts'ibayel****t'ujbil****sk'anel**

Te snopel _____ june, binax _____
ko'tan sok melel _____ te sna'el yilel june. Bayel
ta _____ la jnopolay te k'op june.

Pojch jun 27
Ts'ibalil

Snopilayel jun 147

Albeya te jnopjunetike k'oponaik te k'opetik ayik ta banti joyatike. Albeya yu'un ya sts'akaytesik sok-a te cholochol k'opetik sok te k'opetik pasbile. Ak'a spas bael ta k'unk'un te ya'telike teme jich ya sk'an ya awile koltaya ta spasel sok sbujs' awo'tan. Ta slajibal, ak'a sjoinat ta sk'oponel.

p'olix-ae**ku'untik****te'etike****sbujs'****alnich'anetik****jk'inaltike**

Ya jkanantaytik te _____ melel tuunel _____ ta jpsiltik.

Te lekil kuxinelil ta lum _____ ja'me te _____ k'inal ayotik ta jpisitike.

Te lum k'inalil mayukix bin xla _____ o'bol jbajtikik ta patil sok _____.

Snopilayel jun 148

Albeya te jnopjunetike yu'un ya xot'tilayik te ts'ibaliletike tey wajatik ta wel sjunil yu'un ya yich'tilay xot'tilayel.

K'alal te ts'ibetik xot'tilabilikix-ae, albeya yu'un ya sp'alanlayik k'opetik sok-a ja' ya stuuntesik te k'opetik ts'ibaylabilix ta yan wel jun ta banti joyatike.

Albeya yakuk sk'oponik ta tulan te k'opetik waja yu'unike sok yame sts'ibayik ta banti kisatik yawil ta alani.

Snopilayel jun 149

Albeya te jnopjunetike ja'ik ito te xot'tilaybil ts'ibetike, yu'un ya scholanik najtik yalel k'opetik sok-a, ja'me ya stuuntesik te "k", "k'", "t", "t'", "ch", "ch'", "p", "p'", "ts", "ts'" sok te """.

K**K'****T****T'****CH****Ch'****P****P'****Ts****Ts'****'**

Ts'ibaya sok k'opetik ja'ik ito. Jich bit'il: ta sjachibal, olil sok ta slajibal ta p'al k'op.

K'**T'****Ch'****p'****ts****ts'**

Snopilayel jun 150

Albeya te jnopjunetike yu'un ya scholanik ta jo' chol ts'ibayel kom a'iye k'opetik sok ja'i k'opetik ito.

A'tel

Ts'unbajel

Nichimetik

Ak'en

Sp'olel

Snopilayel jun 151

K'opna ta tulan ja'ik cholochol k'opetik ito. Albeya te jnopjunetike yu'un ya yilik te lok'ombaitike, tey abi yakuk skis bael ta nit-tel te cholochol k'opetike banti jich ya sta sba lek sok ya'iyajal te lok'ombaitike.

Yakal ta a'tel ta sk'al te winike.

Ay ta awal te kereme.

Ya xtuun ta k'in te sote.

Ay tajimaletik ta k'in.

Ay ta nopjun te alaletike.

Skuchó yijkats te winike.

Pojch junetik 28 ja'to ta 32

Scha' nopolxan ta spisil / ¡Ya xju'ix ku'un!

Snopilayel jun 152

Albeya te jnopjunetike yame stsaik p'aluk k'opetik ta banti ts'usatik ta joybile, yu'un ya sts'akaytes sok-a te cholochol ts'ibaybil k'opetike.

Ta slum sk'inal Chiapase _____ kuxinelil li'i.
Snopel _____ june muk' sk'oplalil ta tojoltik
ta tejkeltikik.

Te _____ june ya yak'bon jna' stojol bin
_____ ay ta jtojol-a.

Te _____ sok _____ te june te bin
muk' sk'oplale ja' te sk'anele.

Ta jpisiltikik ya xju' _____ snopel sk'oponel
sok sts'ibayel te june.

Te _____ tuunel yu'un ya skoltayotik ta lekil
kuxinelil-a.

lek

sk'oponel

sts'ibayel

ku'untik

utsilal

nopojele

t'ujbil

Snopilayel jun 153

Albeya te jnopjunetike, ja' ya stuuntesik te k'opetik ayik ta k'exanile, yu'un ya sts'ibayik cholochol a'iye k'opetik sok-a ta banti jisatik yejtal te ayik ta wa'elile.

Alal

Ja'

K'iná�

Ch'ulchan

Balumilal

Xenen

Tojkal

Snopilayel jun 154

Albeya te jnopjunetike, ja' ya stuuntesik te k'opetik ayik ta k'exanile, yu'un ya sts'ibayik cholochol a'ye k'opetik sok-a ta banti jisatik yejtal te ayik ta wa'elile.

Ch'en

Wits

Ik'

Te'tikil

Na

Ta

Muk'ja'

Snopilayel jun 155

Albeya te jnopjunetike, ja' ya stuuntesik te k'opetik ayik ta k'exanile, yu'un ya sts'ibayik cholochol a'iye k'opetik sok-a ta banti jisatik yejtal te ayik ta wa'elile.

A'tel

---

selab

---

tojkal

---

be

---

k'a'al

---

k'ajben

---

awal

Snopilayel jun 156

Albeya te jnopjunetike, ja' ya ya'bey sta sba sok te k'opetik sok te yan p'al k'opetik ayik ta k'exanile sok ta wa'elile ya scholan sba ta a'iyel sok k'opetik-a, ta spatilal yame sts'ibayik ta banti pasbilaybil jisatike, jich bit'il ak'bilix ta ilel chol k'ope.

tul

wakaxetik

k'anal

bok-itaj

tom

narax

oxkojt

tokal

sakil

mats'

uch'

beel

najtil

kerem

tul kerem

Snopilayel jun 157

Albeya te nopjunetike ak'a sts'ibayik cheb mak oxp'al k'opetik te ya xjach sok te cha'p'i ts'ibetike banti lek bonbilik ta ilele tey ya spasik ta banti wa'elil k'abile, jich bit'il ak'bilix ta ilel ta xjachibale.

ak'al**ak'en****ak'bil****ak'bon****ts'isim****wakax****ulich****pojp****me'el****xulubil**

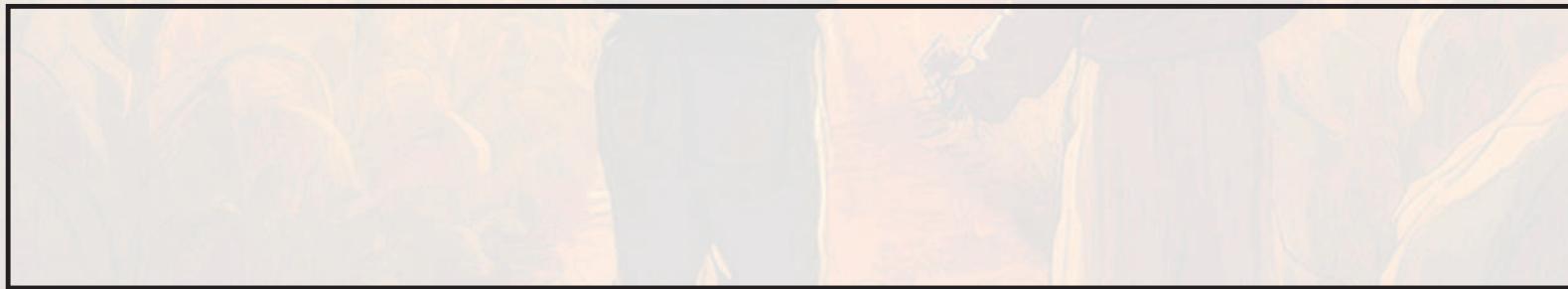
Snopilayel jun 158

Albeya te nopjunetike, ak'a slok'tayik ta cha' lijkel te ts'ibaybil june. Junjun ta sejp ya sts'ibayik ta banti alane.

Jich la yal ko'tan ta sjachibal te mayuk bin ora xnojp ku'une, la kilix te bit'il ya xju' ku'un spasele.

K'alal ya ka'beytik ko'tantik te bin spasele, ya xju' ku'untik.

Snopilayel jun 159

Albeya te jnopjunetike ya sk'oponik te komolkom k'op june yu'un ya snopik sk'oponel sok sp'ijtesel sbaik ta spasel te k'op june.

Albeya ya xjachik sk'oponel ta k'unil k'op, ta patil ta jtulutul ya xbajt sk'oponik bael ta tulan olil majk' bael te ts'ibaybil june. Teme jich ya sk'an awile, koltaya sok bujts' awo'tan.

Ya mulan slo'el biluk chi'pajetik te bintik ya yak' li' ta jlum jk'inale.

Teyuk yu'un jaalik te ya lo'tilaye sok ts'ujemik ya jta ta manel.

Teme ya kanantaytike sok x-a'tejotik ta jlum jk'inaltike ya xju' jlok'estik li' te we'el
kuch'baltike.

Lek k'inal ya ka'ay melel nojpenix ku'un sk'oponel te june.

Ja'nix jich nojp ku'un sts'ibayel te june jich yu'un binax sbufts' ko'tan yu'une te wa'aye.
Jich ko'tan ya'beyelxan bael yipal snopel, yu'un ya xjamxan bayel sit-a ta snopel te june.

Jich yu'un ito ya jts'ibaylayix ta jun te bintik mayuke yu'un jich ma sch'ay ko'tan-a.

Ja'nix jich, ya xju'ix ku'un sk'oponel te bintik k'op a'iyejil te bintik ya xtuun ku'un ya kile sok
te bintik ay ta junetike, bit'il sjunil pasbil a'iye komon, yu'un sjunil poxtayel sok yalojibal
yu'un spoxil lum k'inal.

Snopilayel jun 160

Albeya te jnopjunetike ak'a sk'oponik ja'i k'op junetik ito.

Yu'un te bintik yich'o alel tey-ae te la yich' k'oponel june, albeya ak'a ya'beyik sujtib te bintik jojk'oyel ya yich' k'anele.

Jtul yajwal lum li'i la yalbon ka'ay stojol te bintik ya sts'unik li' ta slum sk'inatlike: ja' laj te ixime, chenek'e, ch'ume, ch'umate'e, naraxe sok kajpele.

Ja'nix jich la yalbon ka'ay stojol te ma pajaluk yuilal ya xla ta lok'el sit te awal ts'unubile, jich yu'un ya yich' ilel spisil ja'wil te lum k'inale.

¿Bin yu'un te spisil ja'wil ya yich' ilel te lum k'inale?

¿Bin ya yal ka'aytik te la yich' k'oponel te jun te ya yich' lok'esel sit te awal ts'unubile?

¿Bin awal ts'unubil te ya yich' lok'esel sbal te ts'unubil li' ta alum ak'inale?

Snopilayel jun 161

Albeya te jnopjunetike, ya yich' k'oponel te june, yu'un tey ya yich' sts'akaytesel sok-a te cholochol k'opetik pasbile.

Spisil te antswinike ayme bayel bintik ya sna'ikix, nojpenixtel yu'untik ta skuxinelik. Tey yu'un, manchuk te ma sna' sk'oponel, ma sna' sts'ibayel jun te jtul antswinike, bayel bin ya sna' ta kuxinelil. Bin junukil te ma sna'ik yilele ja' te sk'op te ts'ibalile. K'alal ya yich' nopol sk'oponel sok sts'ibayel te june, ya xjam bayel snopibal, yu'un ya xkuxinotik bael ta lek-a sok snopelxan bael bayel.

K'alal ya yich' nopol sk'oponel sok sts'ibayel te june, ya xjam bayel _____ . Yu'un ay lek snopojibal-a ya _____ bael ta lek-a. Jtul antswinik te ma sna' sk'oponel, ma sna' sts'ibayel june bayel bin ya sna' ta _____ .

Snopilayel jun 162

Albeya te jnopjunetike ak'a sk'oponik sok scha' sts'ibayik te ts'ibaybil june.

Ma ochon ta nopjun te jo'one, jich ch'iontel te ma jna' sk'oponel sok sts'ibayel te june, jich yu'un la jmeli ko'tan ta stojolik te alnich'anetik ku'une yu'un ja' te ya xbajtik ta nopjun sok te ya'beyel yipal sp'ijtesel sbaike.

Te jba jnich'ane ayix ta *Preparatoria*. Te nich'an ach'ixe nopol xlajix yu'un te secundariae, te tutin alale yakal bael ta *primaria*, te bin muk' sk'oplalile, yu'un te jo'one ju'ix ku'un snopel te sts'ibayel sok sk'oponel te june.

Yajtalul jun 107

Snopilayel jun 163

Albeya te jnopjunetike ak'a sk'oponik te ts'ibaybil june sok yame ya'beyik sujtib te jojk'oyele.

Te jk'ayemaltik nameyto tale, la yich'ik ta muk' te bintik ay ta balumilale, jich bit'il: ajawetik sok banti kuxatik lum k'inhal, la yich'ik ta muk' yu'un skuxinelik sok sk'al snaik, yu'un jich mayuk bintik ay wokolajel sok te awal ts'unubile, jich yu'un la staik-lay ta ula'tayel, ch'abajik tey-a, la stijbeyik sonil, sok rawel, arpa, x-ajk'otajik, ya x-uch'bajik tey-a; yo'tik ito aytonix mach'a ya spasikxan te jlumaltike.

Jich ya schajpan sbaik yu'un ya staik ta ula'tayel ta junjuntik ja'wil, yu'un tey ya sk'anbeyik lamaluk k'inhal, manchuk ayuk wokalajel, manchuk ayuk chamel, ayuk lek xlok' te awal ts'unubil yu'un te yajwal lume.

Te k'ayemalil yu'un te kujmamiletik nameye, la sna'ik schajpanel sbaik sok te skuxinelike.

¿Bin-a te la yich'ik ta muk' te nameyto tale?

Snopilayel jun 164

Albeya te jnopjunetike ya yich' spasel sts'ibayel jun, ya yich' ts'ibayel te cholochol k'opetike te ja' ya awalbey lok'el ya'ayik stojole chikanukme ta a'iyel ta lek sok ch'ixetuk ta a'iyel sok ta k'uniltik xa awalbey, ma xa suj yiptay spasel, k'uniltikuk sts'ibay. Te ts'ibaybil k'op jun ya awalbey ya'ayike teyme ya ataj ta banti pojch jun nopojelil sbiile ta lajuneb scha'winik tey ta ajun yu'un nopteswanejate, ja' sbiil, *Guía para docente alfabetizadora/dor*. Teme ay bin ma xk'ot ta yo'tane mak teme ay swokol ta sts'ibayele, koltaya sok bujts' awo'tan.

Snopilayel jun 165

Albeya te jnopjunetike ya yich' spasel sts'ibayel jun, ya yich' ts'ibayel te cholochol k'opetike te ja' ya awalbey lok'el ya'ayik stojole chikanukme ta a'iyel ta lek sok ch'ixetuk ta a'iyel sok ta k'uniltik xa awalbey, ma xa suj yiptay spasel, k'uniltikuk sts'ibay. Te ts'ibaybil k'op jun ya awalbey ya'ayike teyme ya ataj ta banti pojch jun nopojelil sbiile ta lajuneb scha'winik tey ta ajun yu'un nopteswanejate ja' sbiil, *Guía para docente alfabetizadora/dor*. Teme ay bin ma xk'ot ta yo'tane mak teme ay swokol ta sts'ibayele, koltaya sok bujts' awo'tan.

Snopilayel jun 166

Albeya te jnopjunetike ya yich' spasel sts'ibayel jun, ya yich' ts'ibayel te cholochol k'opetike te ja' ya awalbey lok'el ya'ayik stojole chikanukme ta a'iyel ta lek sok ch'ixetuk ta a'iyel sok ta k'uniltik xa awalbey, ma xa suj yiptay spasel, k'uniltikuk sts'ibay. Te ts'ibaybil k'op jun ya awalbey ya'ayike tey me ya ataj ta banti pojch jun nopojelil sbiile ta lajuneb scha'winik tey ta ajun yu'un nopteswanejate ja' sbiil, *Guía para docente alfabetizadora/dor*. Teme ay bin ma xk'ot ta yo'tane mak teme ay swokol ta sts'ibayele, koltaya sok bujts' awo'tan.

Snopilayel jun 167

Albeya te jnopjunetike ya yich' spasel sts'ibayel jun, ya yich' ts'ibayel te cholochol k'opetike te ja' ya awalbey lok'el ya'ayik stojole chikanukme ta a'iyel ta lek sok ch'ixetuk ta a'iyel sok ta k'uniltik xa awalbey, ma xa suj yiptay spasel, k'uniltikuk sts'ibay. Te ts'ibaybil k'op jun ya awalbey ya'ayike teyme ya ataj ta banti pojch jun nopojelil sbiile ta lajuneb scha'winik tey ta ajun yu'un nopteswanejate ja' sbiil, *Guía para docente alfabetizadora/dor*. Teme ay bin ma xk'ot ta yo'tane mak teme ay swokol ta sts'ibaye, koltaya sok bujts' awo'tan.

Snopilayel jun 168

Albeya ya'ay stojol te jnopjunetike te ya yich' cha' nopilayelxan sts'ibayel te june. Jich yu'un, ya xjach ta pasel ta p'alap'al k'opetik tey wajatik ta stojol k'exanile, ts'ibayaik cholochol ts'ibaybil k'opetik sok-a banti ya awal ka'aytik stojol k'op sok-a, ja' jich bit'il pasbilix yejtalil kiltik.

jk'abe

Yalon wojey, k'ux te jk'abe.

be

ch'iwich

k'altik

te'tikil

chambalam

witstikil

Snopilayel jun 169

Te cholochol ts'ibaybil k'opetik pasbile ma tojok ch'ixil ta a'iyel, k'opona sok k'ojana ta ch'ixanel.

k'ux Yalon jk'abe te wojey,

Yalon wojey, k'ux te jk'abe.

yilel Ya jk'al xbenon ta yu'un be

ch'iwich Xk'oontel naxe ta te

jk'al jpaso Muk'

te te'tikil nae Ay muk'ul ta

k'injal Ayik ta chambalametike te

Muk'ik witstikile ku'untik te sk'oplal

Snopilayel jun 170

Albeya ya'ay stojol te jnopjunetike yu'un ya yich' cha' nopilayelxan ta sts'ibayel te june. Jich yu'un, bit'il la yich'ix k'oponel te june yame sts'ibayik ya'ayejik sok-a mak ya yak' ya'ayejik sok-a te bin la yich' alel ta june ak'a sts'ibay tey ta jochol sepible.

Ta jna sok te banti kuxulone, te sk'op ya'ayej te nail ch'ieletike, ja'ik ich'bilik ta muk' te sk'op ya'ayejike sok tambil ta muk'.

Ja'ikme, te mamiletike, melkuiletike, te muk'ul antswiniketike, te sch'iel skuxineliktele ayix bayel snopojibal yu'unik, ya sna'ik sch'ixanel ya'ayejik yu'un schajpanel skuxinelil ta stojol pam lum k'inal.

Ja'ikme, yijk'itayojik jilel te snopojibalil jilem ta jtojoltike, ja' ya ka'aybeytik te ya'ayejike, sok ja'ik ya kich'beytik te smantalike.

Ma jichukix ya yich' pasel ta ora ito, ch'ayemix ku'untikik te k'op a'ayejile, ya kak'tikix ta muk' te bintik ya yal ta televisión, ta radio, ta redes sociales.

Ja' yorailix tinan jbajtik ta snopel sok scha' yich'elxan ta muk' te k'ayemalil yu'un ya kak'tikxan ta joltik sok sbujts' ko'tantik sok-a.

Snopilayel jun 171

Albeya te jnopjunetike ak'a sts'ibayik tut ya'ayejalil bin sna'o stojol sk'oplalil te banti kuxule mak ta ya'ayejalil ta wol nail.

Snopilayel jun 172

Albeya te jnopjunetike ak'a spas sts'ibayel ijk'itaybil k'op jun yame sts'ibay spisil te bintik ut'il ta pasel sk'anen t'una ta spasel te bit'il ya yich' ak'el ta ilele.

Ajtal k'a'alil

06 yu'un enero ta 2025

Mach'a ya stikon te ijk'itaybil k'op june

Mamal Rigoberto

Bin ya kalbeytik ta stojol

Ya jk'anbet wokol yakuk awijk'itaybon li' ta yan lunesile, jo'eb kiloxan te waje, melel ja' te ya xjachix te k'ine, ya kal ta ko'tan te yaniwan jchon bayel we'lil bit'il-anix-ae. Xa awalbon ka'ay ts'iin jayebxan ya jtojbet-ae, yu'un jich ya kich'bet bael-a te k'alal xk'ax kich' te jwaje.

wokolme la awal

Mach'a ya stikon te ijk'itaybil k'op june

Sr. Lucio

Taquería "Lupita"

Ajtal k'a'alil

Mach'a ya stikon te ijk'itaybil k'op june

Bin ya kalbeytik ta stojol

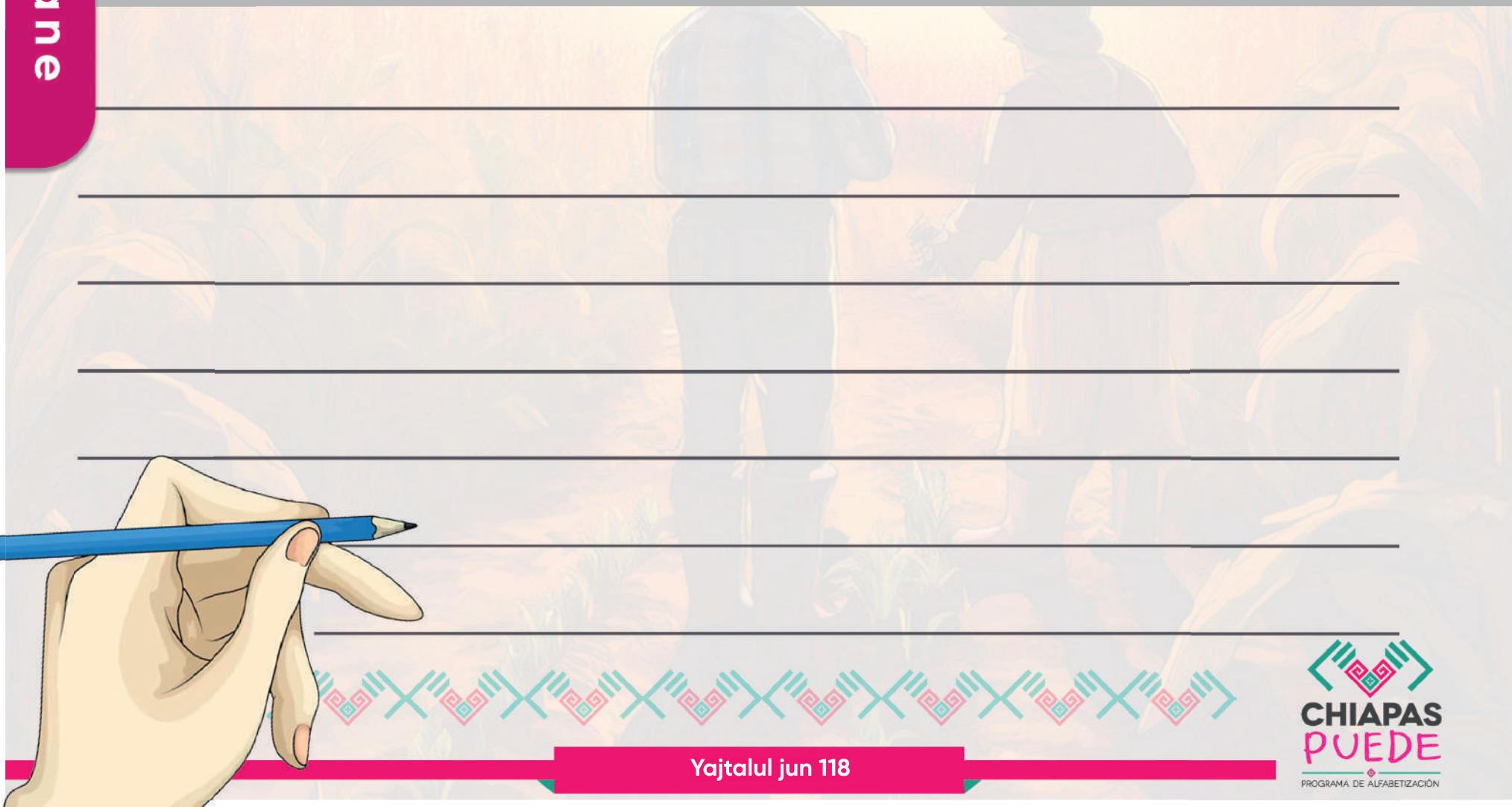
Mach'a ya stikon te ijk'itaybil k'op june

Snopilayel jun 173

K'anbeya ta stojolik te jnopjunetike ak'a sts'ibayik te ijk'itaybil k'op june, banti ya yalbey te swixe yu'un bajt ora ya xk'ot, ya sk'anbey te yakuk x-ijk'itaybot jilel swe'el ta sba mexa, lekuk sts'us jilel yu'un ma xtuunbot yu'un choj.

Snopilayel jun 174

Albeya te jnopjunetike ak'a spas sts'ibayel meltsanbil albil k'op yame sts'ibay spisil te bintik ut'il ta pasel sk'ané t'una ta spasel te bit'il ya yich' ak'el ta ilele.

Ajtal k'a'alil

06 yu'un enero ta 2025

Mach' ya yich' albeyel bael te k'opetike

Me'il tatilex

Bin ya jk'an kalbeytik sk'oplali

Ya awich'ik ak'beyel ana'ik stojol te li' ta yan lunesile, ta yorail ochibal ta snaul nopjune ja'me te 9 ta sakubel k'inale, yu'un jich ma xyich' swokolik ta sik-a te aleta like melel ta jukeb oratonaxe ayto sik-a.
Ta lok'ibal ta nopjune ja'nanix jich te bit'il-anix k'ayemotik-ae, jich yu'un ya jk'antik te yakuk awich'ik ta muk' te bin ya yich' albeyel sk'oplalile yu'un ja' jich yak'obey sk'oplalil te ajwalil yu'un nopjun te Secretaría de Educación.

Ja' la spas

*La dirección del Plantel
Escuela Francisco I. Madero*

Ajtal k'a'alil

Mach' ya yich' albeyel bael te k'opetike

Bin ya jk'an kalbeytik sk'oplalil

Snopilayel jun 175

K'anbeya yakuk sts'ibayik meltsanbil albil k'op, banti ya yalik sk'opik te a'tel tuuneletik ta lume ja' skuchobeyik ya'tel te snaul nopjun ta "bawits" sbiile, ya sk'anik ta stejkelik yajwalul te lume yu'un ta rominko ya yich' kuchel ochel te bintik ya xtuun yu'un spasel te yawil tajimalile, melel ja' yu'un te maba lekix te bee jich ma xju'ix xk'axbael-a te muk'ul kuch ijkatsile yu'un teyto ya x-och bael ta banti yawile. Ya xjach k'axuk biilil ta waxakeb ora ta sakubel k'injal, melel te ijkatsile ya xjul ta lok'el ta jukebnax ora ta sakubel k'injal.

¡Bayel sbujts' o'tanil!

Lajix awo'tan yilel te scha' pajkal sjunil nopjun yu'un noptesele:
"Ya xju' yu'un te Chiapase", jich ko'tantik yukuk xjach yach'ubuk
abe yu'un te snopel june.

¡Teme ya xju' awu'une, ya xju' yu'un te chiapase!

El cuaderno de ejercicios 2 en lenguas indígenas,
se terminó de imprimir en marzo de 2025 en los Talleres Gráficos de Chiapas,
Carretera Panamericana 1076, Plan de Ayala, Tuxtla Gutiérrez, Chiapas.

El cuidado de la edición estuvo a cargo de la
Dirección de Divulgación de la Secretaría
de Educación del Estado de Chiapas.

**SECRETARÍA DE
EDUCACIÓN**

